

MYNDIGHETEN FÖR KULTURANALYS

Kulturvanor

Rapport 2016:1



Postadress: Box 120 30, 102 21 Stockholm

Besöksadress: Fleminggatan 20, 6 tr

Telefon: 08-528 020 00

E-post: info@kulturanalys.se

Webbplats: www.kulturanalys.se

© Myndigheten för kulturanalys 2016

Omslag: Mimers Kulturhus, Kungälv

Omslagsfoto: Haq/Mostphotos

Formgivning: Bazooka

Tryck: Taberg Media Group AB, 2016

ISBN: 978-91-87046-25-4

MYNDIGHETEN FÖR KULTURANALYS

Kulturvanor

Rapport 2016:1

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Summary	8
Inledning	10
Vad är kultur och vad mäter SOM-undersökningen?.....	10
Undersökningssätt.....	11
Disposition.....	11
Kulturvanorna – några översiktsbilder	12
Våra vanligaste kulturaktiviteter.....	12
Stabilitet snarare än förändringar, eller?.....	13
Några faktorer som påverkar kulturvanorna.....	16
Olika kulturmönster i livets olika skeden.....	17
Några fördjupade analyser	20
Läsandet – en grund för kultur.....	20
Fördjupad bild – inverkan av socioekonomiska krafter.....	22
Samband mellan kulturvanor och andra vanor.....	25
Sammanfattande kommentar	28
Referenser	30
Bilaga 1. Den nationella SOM-undersökningen	31
Information om den nationella SOM-undersökningen.....	31
Undersökningens uppläggning.....	31
Svarsfrekvens och bortfall.....	32
Svarande och bortfall i den nationella SOM-undersökningen 2014.....	33
Enkätfrågor.....	34
Bilaga 2. Frekvenstabeller	36
Bilaga 3. Statistisk analys	40

Förord

Myndigheten för kulturanalys genomför på uppdrag av regeringen kulturvaneundersökningar bland den svenska befolkningen. Ett led i det arbetet – när det gäller den vuxna befolkningen – är att i ett forskarsamarbete använda data från SOM-institutet vid Göteborgs universitet som i sina årliga enkätundersökningar ställer en rad frågor rörande kulturvanor och kulturaktiviteter. Denna rapport är den första som Kulturanalys ger ut som baseras på dessa data. Avsikten är att fler och fördjupade rapporter om vuxnas kulturvanor ska följa i takt med att nya analyser och insamlingar görs. Förhoppningen är att Kulturanalys på detta sätt ska bidra till att både ta fram underlag och skapa en debatt inom detta empiriska perspektiv på kulturens område.

Stockholm i januari

Sverker Härd

Myndighetschef

Sammanfattning

Kulturvanor bygger på enkätdata som under ett antal år samlats in i regi av SOM-institutet vid Göteborgs universitet, och den baseras i huvudsak på data som samlats in 2014. Som en del av den större SOM-undersökningen har frågor ställts om kulturvanor, det vill säga hur ofta respondenterna har ägnat sig åt aktiviteter som rör text, bild, musik, museer, dans, teater och annan scenkonst. Även deltagande i studiecirkel har funnits med. Undersökningen speglar såväl att titta och lyssna ("konsumera") som att själv utöva kulturaktiviteter. Detta är den första rapporten Kulturanalys presenterar på grundval av SOM-institutets material.

Rapporten lägger betoningen på kulturvanor och kulturaktiviteter under 2014, men några uppgifter om förändringar över tid redovisas också. De flesta sådana tidsserier är från 2007-2014 och visar på en ganska stor stabilitet i hur ofta olika aktiviteter utövats. För några kulturvanor finns längre tidsserier. I dessa syns en viss tendens till ett minskat antal biblioteksbesök och ett ökat antal biobesök och besök på rock- och popkonserter över tid. Bokläsning har genomsnittligt sett legat på en i stort oförändrad nivå.

Hur ofta ägnar sig den svenska befolkningen i åldern 16-85 år åt olika kulturaktiviteter? Kulturvanor visar att påfallande många i hög grad ägnar sig åt sådant som musiklyssnande och att läsa böcker, men också åt att se på film i någon form eller åt handarbete eller hantverk. Under loppet av de senaste tolv månaderna har ungefär hälften gått på konsert eller teater. En relativt liten del, cirka en femtedel, har gått på klassisk konsert, dans och opera. En mycket liten del av befolkningen har gjort detta flera gånger under året. Online-relaterade aktiviteter redovisas också. Den vanligaste av dessa är att ha sett på film eller tv-serier över internet.

Kulturvanor har i många studier visat sig ha samband med faktorer som utbildning, kön, ålder och boendeort. När det gäller kvinnor och män visar undersökningen att kvinnor är mer kulturaktiva i de allra flesta avseenden som mätningen omfattar. Skillnaderna är störst när det gäller att skriva, teckna och läsa. Den enda aktivitet som män utövar i större utsträckning är vissa online-relaterade aktiviteter som att spela spel.

Åldersmönstret ser i korthet ut så att de yngsta grupperna är mest kulturaktiva som helhet. Aktiviteten faller med ökande ålder i flertalet aktiviteter. När det gäller traditionell scenkonst som klassisk konsert, dans och opera är däremot aktiviteten lika hög eller högre hos den äldsta gruppen. Även boendeort har samband med utövande av kulturvanor, på så sätt att de flesta utövas oftare i större orter och storstäder. Störst skillnader syns i fråga om traditionell scenkonst och konserter men även biobesök.

En generell observation från undersökningen är samtidigt att kulturaktiviteter som är lätt tillgängliga och kräver lite av resurser - som att handarbete, teckna, sjunga och skriva - är relativt jämnt fördelade såväl med hänsyn till boendeort som till inkomst. I vissa fall är dylika aktiviteter - eget kulturutövande - vanligare bland respondenter i glesbygd/mindre orter och bland dem med låga inkomster.

Utbildningsnivån visar sig ha ett jämförelsevis starkt samband med vilka kulturvanor som utövas och hur ofta. De aktiviteter där skillnaderna är små är online-aktiviteter och att lyssna på musik. En analys har också gjorts av hur klassbakgrund och hushållsinkomst samvarierar med kulturvanor. Slutsatsen är att även dessa visar samband men är svagare än i fallet med utbildningsnivån. Särskilt gäller detta hushållsinkomst; det är först vid stora inkomstskillnader som skillnader i kulturaktivitet blir tydliga.

Ett avsnitt i rapporten behandlar läsandet, som kan ses som en grund för kultur och demokrati. Nivån på bokläsandet bland vuxna är relativt hög allmänt sett. Utifrån hur ofta respondenterna läst (under de senaste tolv månaderna), så kan också en viss uppgång skönjas de senaste 10-15 åren när det gäller den andel som läst minst en gång i veckan. Mellan åldersgrupperna skiljer sig inte läsvanorna åt särskilt mycket, medan däremot könsskillnaderna är stora. Utbildningsnivån slår än tydligare igenom. Nästan var fjärde vuxen person med högst gymnasieutbildning hade inte läst någon bok 2014, medan detta endast gällde sju procent av dem med eftergymnasial utbildning.

Rapporten speglar också samband mellan kulturvanor och andra aktiviteter som att besöka restaurang/bar/pub, motionera/träna, vistats i

naturen eller besöka idrottsevenemang. Allmänt sett syns signifikanta samband mellan kulturaktivitet och annan sådan aktivitet - den som är kulturaktiv har ofta även den här typen av vanor. Särskilt tydligt är sambandet med att ha gått på restaurang och dylikt.

Summary

Cultural Activities is based on questionnaire data that has been compiled over a number of years, under the auspices of the SOM Institute at the University of Gothenburg, and it is based primarily on the data collected in 2014. As part of the larger SOM survey, questions have been asked about engagement in cultural practices, i.e. how often the respondents have engaged in activities involving text, pictures/images, music, dance, theatre and other performing arts. Participation in “study circles” has also been included. The survey reflects watching/listening (“consuming”) as well as actively engaging in cultural activities oneself. This is the first report that the Swedish Agency for Cultural Policy Analysis presents on the basis of the SOM Institute’s materials.

The emphasis of the report is placed on engagement in cultural activities and general cultural practices in 2014, however some information concerning changes over time is also included. Most such time series are from 2007-2014 and shows a relatively high degree of stability in how often various different activities have been pursued. For some cultural practices, longer time series are available. In these, a certain tendency towards less frequent library visits and more frequent visits to the cinema and attending rock and pop concerts can be seen over time. The reading of books has remained basically unchanged, with consistent levels.

How often does the Swedish population, in the 16-85 age range, engage in particular cultural activities? *Cultural Activities* shows that to a high degree, a remarkable number are engaged in activities such as listening to music and reading books, but also in watching movies/videos in any form, or working with handicrafts/handwork. During the course of the last twelve months, about half of the population attended a concert or a theatre performance. A relatively small part, around a fifth, went to a classical concert, a dance performance, or the opera. A very small percentage of the population has done this several times during the year. Online related activities are also presented. The most common of these is to have watched a video/movie or watched a television show over the Internet.

In many studies, cultural practices have been shown to have a correlation with factors such as

educational level, gender, age and place of residence. When it comes to the differences between women and men, the survey shows that women are more active in cultural activities in almost all aspects which the measurements include. The differences are greatest when it comes to writing, drawing and reading. The only activity that men are engaged in to a greater extent is certain online related activities, such as playing video games.

Looking at the age patterns, in summary it can be seen that in general, the youngest groups are the most culturally involved. For most activities, the degree of participation in the activity falls off with increasing age. As for the traditional performing arts though, such as classical concerts, dance and opera, the activity is as high or higher in the oldest groups. Place of residence also has relationship to the engagement in cultural activities, where we see for most types that they are pursued/practiced more frequently in larger cities and major metropolitan areas. The greatest differences can be seen in the case of traditional performing arts and concerts, however differences are also seen in cinema attendance.

At the same time, a general observation and finding from the survey is that cultural activities which are easily accessible and requires small resources – such as hand work (needlecraft, knitting, handicrafts, etc.), drawing, singing and writing – are relatively evenly distributed, both with regard to the place of residence as well as to income. In some cases, similar activities – but being actively engaged in cultural activities as a performer/participant – is more prevalent among respondents in sparsely populated areas/small towns and among those with low incomes.

The level of education has been found to have a comparatively strong correlation with the cultural practices and activities pursued and how often. The activities where the differences are smallest include online activities and listening to music. An analysis was also made of the ways in which class background and household income correlate with cultural practices and activities. The conclusion is that a connection is shown even here, but it is weaker than in regards to the level of education. This is particularly true with household income; it is not until there are large differences in income

that such differences in cultural activity become apparent.

A section of the report deals with reading, which can be regarded as a fundamental basis for culture and democracy. The degree of reading books among adults is generally relatively high. Based on how often the respondents have read (during the previous 12 months), a slight upturn can be seen over the past 10-15 years in terms of the percentage who read at least once a week. Reading habits do not differ very much between age groups, however gender differences are significant. The correlation between the level of education is more clearly evident. Almost every fourth adult person with no more than an upper secondary school education had not read any book in 2014, while this was the case with only seven percent of those with tertiary/post-secondary education.

The report also reflects the connection between cultural practices and other activities engaged in such as going out to a restaurant/pub, exercising/workouts, visiting the countryside or attending sporting events. Generally seen, there is a significant relationship between cultural activity and other such activity – those who are “culturally active” often have this type of practice or habit. Particularly evident is the connection with having gone out to a restaurant or similar establishment.

Inledning

Den här rapporten handlar om kulturvanor och kulturaktiviteter hos den svenska befolkningen i åldrarna 16–85 år. Innehållet bygger på data från SOM-institutet vid Göteborgs universitet som Myndigheten för kulturanalys (Kulturanalys) har ett organiserat samarbete med. Sedan slutet av 1980-talet genomför institutet varje höst en nationell undersökning för att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på tre teman: samhälle, opinion och medier. En del av enkätfrågorna rör kulturvanor, och det är framför allt resultaten från undersökningen i den delen som redovisas här. En närmare beskrivning av undersökningens genomförande och tekniska aspekter finns i bilaga 1.

Detta är den första rapport som Kulturanalys presenterar på grundval av SOM-institutets data. Avsikten är att löpande återkomma med fördjupade analyser och utökade beskrivningar i takt med att nya insamlingar görs. I denna första rapport ligger betoningen på de senast insamlade uppgifterna från hösten 2014. I kommande rapporter avser vi att bland annat rikta ljuset mer mot stabilitet och förändringar i kulturvanorna.

Sedan många år har det gjorts undersökningar av individers aktiviteter och vanor med anknytning till kultur. Undersökningarna har skiftat i fråga om bakgrund och fokus. Genomgående har det ställts frågor om hur ofta respondenterna besökt olika kulturevenemang. I varierande grad har respondenterna fått frågor rörande sitt eget kulturutövande. Flera av de tidigare studierna har genomförts på initiativ av Statens kulturråd. Mellan 1983 och 2002 genomförde Kulturrådet till exempel vid åtta tillfällen den studie som kallades Kulturbarometern, vilken till dags dato är den enda undersökning där huvudsyftet varit att belysa svenska folkets kulturvanor. För att fånga upp längre trender har även studier som baseras på data från ULF (SCB:s undersökningar om levnadsförhållanden) genomförts. År 2008 gav Kulturrådet till exempel ut en rapport som bygger på detta underlag.¹ Det är alltså viktigt att påpeka att den här rapporten inte är den första som ger en bild av svenskarnas kulturvanor. Det ska också påpekas att olika typer av undersökningar inte sällan ger delvis olika bilder av utvecklingen. I den

här rapporten har vi valt att redovisa data från SOM-undersökningarna, i huvudsak utan att tynga framställningen med referenser till andra studier eller forskningsresultat.

Liksom annan forskning visar studierna på både stabilitet och förändring, men också på en pågående förskjutning eller ett utsuddande av tidigare gränser. Breda samhällstrender som digitalisering, förändrad demografi och höjd utbildningsnivå är sådant som påverkar möjligheter och vanor, men som också skapar nya kulturformer och nya kombinationer. Samtidigt visar forskningen att sociala grundmönster förändras långsamt.

Vad är kultur och vad mäter SOM-undersökningen?

Det är en motiverad fråga som många ställer när det talas om kulturvanor eller kulturaktiviteter. En redovisning av en undersökning om kultur kräver någon form av inramning: vad har inkluderats och inte, och varför?

Bland annat det faktum att kulturvanorna är stadda i förändring gör det svårt att definiera kultur på ett entydigt sätt. Kulturbegreppet i sig är också i ständig rörelse och inte minst idag gör många uttryck, aktiviteter och fenomen anspråk på att tillhöra kultursfären.² Ursprungligen finns en betydelse av odling och tankar om människans kultivering och förfining. En uppdelning i så kallad fin kultur och populär kultur, som alltså i sig implicerar att ”finkulturen” är exklusiv, har länge funnits men har förändrat karaktär med samhällets utveckling.³ Det kommer säkerligen alltid finnas skilda uppfattningar om vad som är hög eller bra, respektive låg eller dålig kultur. Allt detta är viktigt att ha i åtanke när kulturvanor presenteras.

Kulturvanorna, eller kulturaktiviteterna, som frågorna i SOM-undersökningen avser att fånga, kan grovt sett delas in i kultur som upplevelse och kultur som utövande. Det betyder bland annat att svaren speglar vilka aktiviteter som är vanligast i såväl publika sammanhang som privat i hemmet. Att gå på teater-, opera- eller dansföreställningar finns med, liksom att skriva dagbok och dikter,

¹ Statens Kulturråd 2000).

² För en gedigen genomgång av kulturbegreppet, se Fornäs 2012.

³ Se till exempel Brodén 2013.

dansa, teckna och måla. Vi kan också konstatera att såväl traditionell scenkonst som mer populära eller breda kulturuttryck, till exempel film, popkonserter och körsång, finns med i undersökningen. Det ska emellertid betonas att det inte finns några helt skarpa gränser mellan dessa olika kategorier av kulturaktiviteter.

Utöver frågorna om vad och var, ingår till en mindre del även frågor om hur aktiviteter har utövats. Exempelvis ingår såväl filmtittande på bio som över internet.

Även med den relativa bredd i det kulturbegrepp som SOM-mätningarna representerar finns det ytterligare bestämningar och avgränsningar i vad frågorna omfattar. Man kan exempelvis diskutera i vad mån olika slags spel, motion och idrottsliga aktiviteter bör räknas in. Vi förhåller oss i rapporten till de data som ingår i undersökningarna och försöker bland annat redovisa en del samband mellan olika slags aktiviteter. Fokus i denna rapport ligger dock på de områden som närmast ligger inom den nationella kulturpolitiken.⁴ Det innebär i sin tur att tyngdpunkten ligger på estetiska produkter och estetiska processer.

Begreppet kulturvanor har använts allmänt under ett antal år. Många undersökningar av kulturvanor begränsas till personernas fritid; det som sker i skolan eller på arbetsplatser tas alltså inte med.⁵ SOM-undersökningen bygger i princip inte på en sådan uppdelning.

Undersökningsätt

Hur människor utövar eller upplever kultur kan undersökas och fångas på många olika sätt. De siffror och tabeller som redovisas här bygger på svaren på olika enkätfrågor. Styrkan med den metoden är att det går att få en riksrepresentativ bild genom det relativt stora antalet enkätsvar. En fördel kan också vara att svaren som sådana är entydiga i den meningen att det i allt väsentligt rör sig om fasta svarsalternativ. Begränsningen ligger i att få nyanser kan fångas. Tolkningen av data och förståelsen av mönster ligger till stor del i betraktarens öga, men kan till viss del också hämtas från annan forskning.

Vid den här typen av undersökningar är man vanligtvis intresserad av den variation som finns i

svaren. Förutom att till exempel se vilka de vanligaste kulturaktiviteterna är, så är det intressant att söka svar på frågor som: Finns det stora skillnader mellan olika åldersgrupper i frekvensen av konsert- eller teaterbesök? Ågnar man mer sig åt vissa kulturaktiviteter i mindre orter och glesbygd i jämförelse med i större städer, och i så fall vilka? Hur ser förhållandet mellan hushållets inkomst och kulturvanorna ut? I likhet med andra stora undersökningar innehåller SOM-undersökningen ett ganska stort batteri av uppgifter om individerna som svarar: ålder, boendeort, inkomst, kön, utbildning, social klass, etc. I den här rapporten försöker vi även jämföra hur grupper av individer som har ett gemensamt svarsmönster förhåller sig till andra grupper.

Disposition

I följande kapitel redovisas först några övergripande bilder av svenskarnas kulturvanor: vilka vanor som är mest frekventa, hur utvecklingen sett ut över tid och hur olika bakgrundsfaktorer samvarierar med vanorna. Därefter görs några fördjupningar kring läsvanor, socioekonomiska mönster i kulturvanorna och samband mellan olika aktiviteter och preferenser. I ett avslutande kapitel refereras och kommenteras resultaten.

När det gäller diagrammen och tabellerna i rapportens huvuddel har strävan varit att underlätta läsningen genom att begränsa deras omfång. De visar därför ofta ett urval av kulturaktiviteter. Bilaga 2 är en tabellbilaga där det bland annat ingår en rad tabeller där samtliga aktiviteter visas. Bilaga 1 innehåller en del mer tekniska uppgifter om undersökningen. Bilaga 3 beskriver den statistiska analysen och dess resultat.

⁴ Se Kulturanalys 2015a. Se också ESS-net CULTURE: förslag för EU:s kulturdatasamarbete. Här förs sju områden fram: scenkonst; arkitektur, bild, form och hantverk; kulturarv; böcker och tidningar; bibliotek; film och video; radio, tv och internet.

⁵ Vissa kulturvaneundersökningar riktas till både barn och vuxna, till exempel den omfattande danska studien Danskernes kulturvanor 2012 som ställer frågor om både fritid och skola.

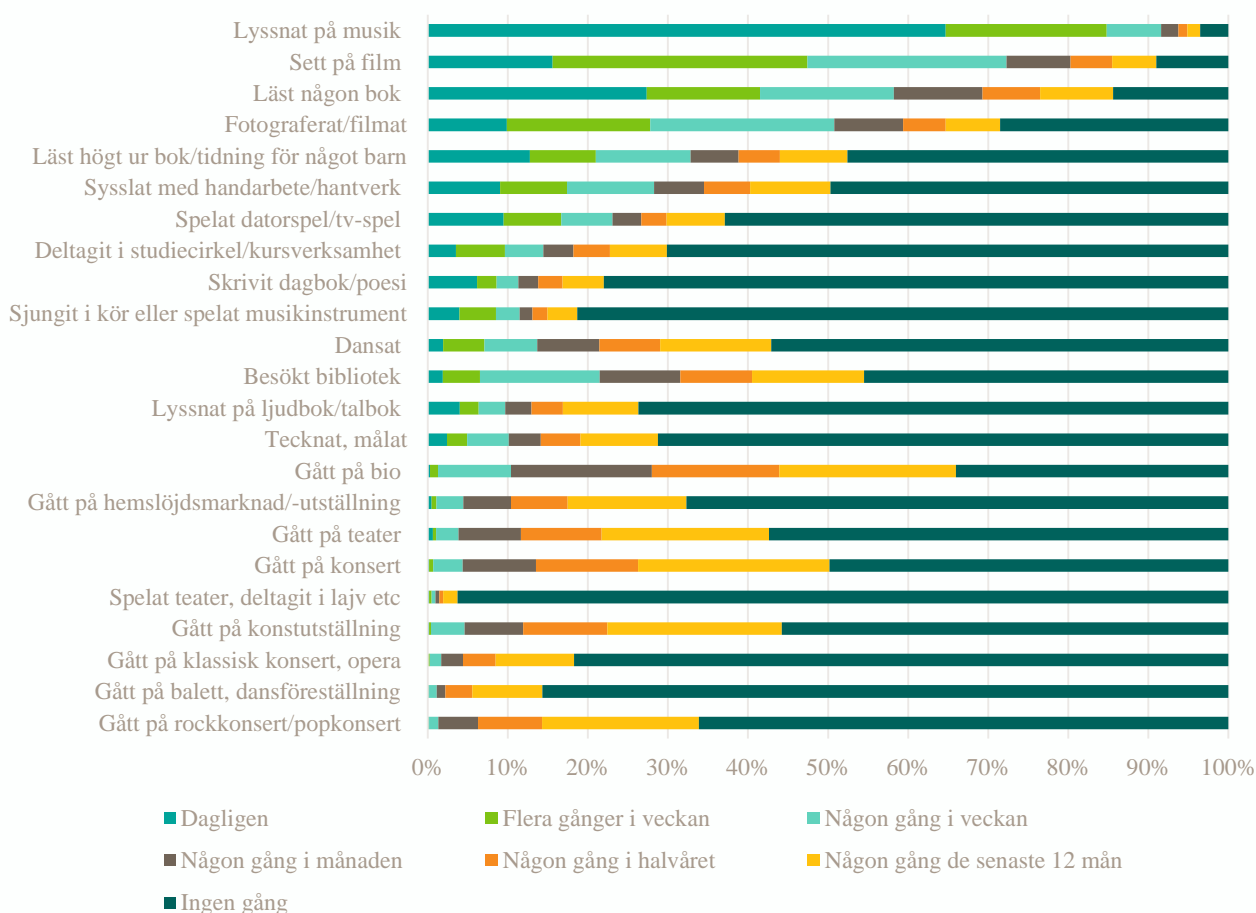
Kulturvanorna – några översiktsbilder

Detta kapitel redovisar först några bilder som ger en översikt över hur ofta de olika kulturaktiviteterna som omfattas av undersökningarna har utövats 2014, och även hur det har sett ut under de år då frågorna ställts. Därefter redogörs för samvariationen mellan kulturvanor å ena sidan och faktorer som kön, ålder och boendeort å den andra.

Våra vanligaste kulturaktiviteter

Enkäterna 2014 ställde frågan om hur ofta ett antal olika kulturaktiviteter har utövats. Figur 1

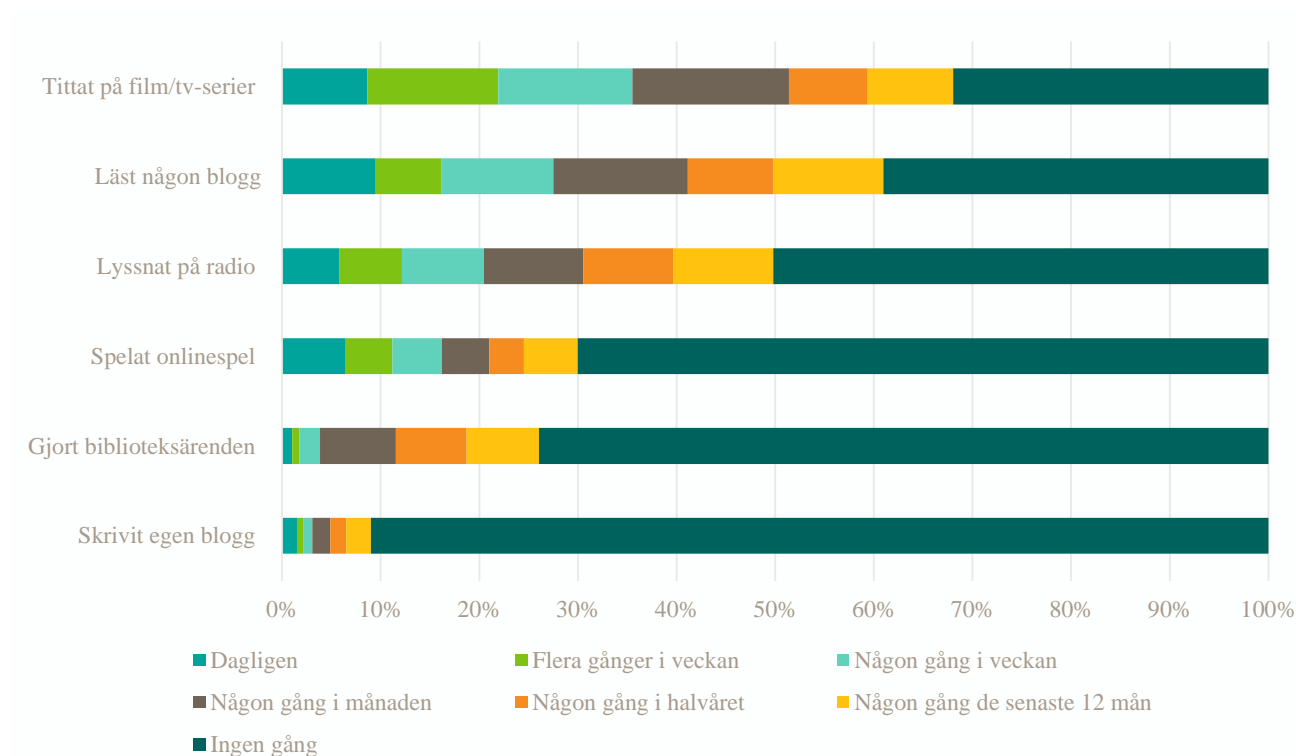
redovisar resultaten i fallande ordning efter hur stor andel som har utövat eller deltagit minst en gång i veckan. Att ha lyssnat på musik är den mest frekventa aktiviteten: ungefär två tredjedelar av respondenterna gör detta flera gånger i veckan. Som framgår är det också många som ofta ser på film i någon form, betydligt oftare än de går på bio. Föga förvånande hör kulturformer som teater, konsert- eller dansföreställningar till de aktiviteter som bara en liten grupp ofta tar del av. Grafen visar också att aktiviteter som personer ganska lätt kan göra själva och i hemmet – läsa, fotografera, handarbete, spela spel – är tämligen frekventa.



Figur 1. Kulturaktiviteter efter hur ofta de har utövats, 2014, procent. (Kulturaktiviteterna presenteras i fallande ordning efter hur stor andel som har utövat dem minst varje vecka.)

Enkäterna ställde också frågor om kulturvanor som är knutna till internet och online-miljö, se figur 2. Det är relativt många som ofta tittar på film eller tv-serier via internet och dator: en dryg

tredjedel gör detta minst en gång i veckan. Att läsa bloggar är också relativt vanligt, medan det är få som ofta ägnar sig åt biblioteksärenden på internet.



Figur 2. Frekvenser av internetrelaterade kulturvanor, 2014, procent.

Stabilitet snarare än förändringar, eller?

Som redan nämnts har SOM-undersökningen genomförts sedan slutet av 1980-talet. Några frågor har varit oförändrade genom åren och för dessa finns därmed en lång tidsserie, se tabell 1. Andelen personer som någon gång under de senaste tolv månaderna har gått på bio har tenderat att öka något över tid, från cirka 60 procent åren kring 1990 till cirka 65 procent de senaste åren. För

biblioteksbesök finns i stället en viss trend nedåt, från den andra halvan av 1990-talet då runt 65 procent uppgav att de hade gjort sådana besök, till runt 55 procent de senaste åren. Det kan dock tilläggas att biblioteksärenden som görs via internet med all säkerhet har ökat sedan millennieskiftet. När det gäller läsandet av böcker så återkommer vi till det i kapitlet med fördjupade analyser.

Tabell 1. Kulturvanor, andel som har utövat en aktivitet under de senaste tolv månaderna, 1989–2014, procent.

	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bio	60	60	57	59	59	60	59	59	65	64	63	62	65	63	65	65	63	64	64	66	66
Teater	47	45	44	44	46	45	42	39	43	42	39	42	44	43	42	40	40	39	41	41	43
Musikal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	34	30	29	26	26	28	-
Balet/dansföreställning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	12	11	11	9	-	-	14
Klassisk konsert/opera	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	15	16	16	17	18	19	18
Rock-/popkonsert	-	-	-	-	-	24	26	25	29	31	32	29	30	27	31	31	31	31	34	35	34
Tecknat/målat*	-	-	-	-	-	29 [†]	29 [†]	29 [†]	29 [†]	28 [†]	25 [†]	26 [†]	26 [†]	26 [†]	30	30	27	29	33	31	29
Dagbok/poesi ^{††}	-	-	23 ^{††}	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21 ^{††}	24	24	27	22	22	22	22
Sjungit i kör	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	7	7	7	7	7	6	6	7	-
Spelat musikinstrument	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	21	20	20	19	23	23	-
Sjungit i kör/spelat musikinstrument	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
Dansat ^{†††}	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	42	37	39	40	- ^{†††}	43
Spelat teater/lajv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	6	5	4	4	-	-	4
Handarbete/hantverk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44	50	51	46	46	55	54	50
Fotograferat/filmat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72	75	72	71	75	79	71
Bok	89	84	85	85	85	84	85	86	84	83	83	84	84	85	83	83	80	82	83	84	86
Ljudbok/talbok	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	28	28	28	26	24	23	23	26
Bibliotek	59	-	-	63	63	65	67	69	58	61	61	59	55	52	54	56	53	50	51	55	55
Studiecirkel/kursverksamhet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	25	25	23	24	27	28	30
Museum ^{††††}	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45	46	46	46	47	48	49	- ^{††††}
Konstutställning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37	38	38	37	38	39	43	44

* 1999–2007: ”Tecknat/målat/skrivit poesi”.

** 1993 och 2007: ”Skrivit dagbok”.

*** 2013: Kulturanalys har valt att exkludera siffran eftersom frågan ingick i ett metodexperiment.

**** 2014: Frågan ställdes inte i årets undersökning.

Det är värt att notera att stabiliteten är påfallande när det gäller eget kulturutövande såsom att teckna och måla, spela musikinstrument eller sjunga och att skriva dagbok och poesi.⁶ Biobesöken ser inte ut att minska trots de allt fler möjligheter som finns att se film. Detsamma kan sägas om konserter.

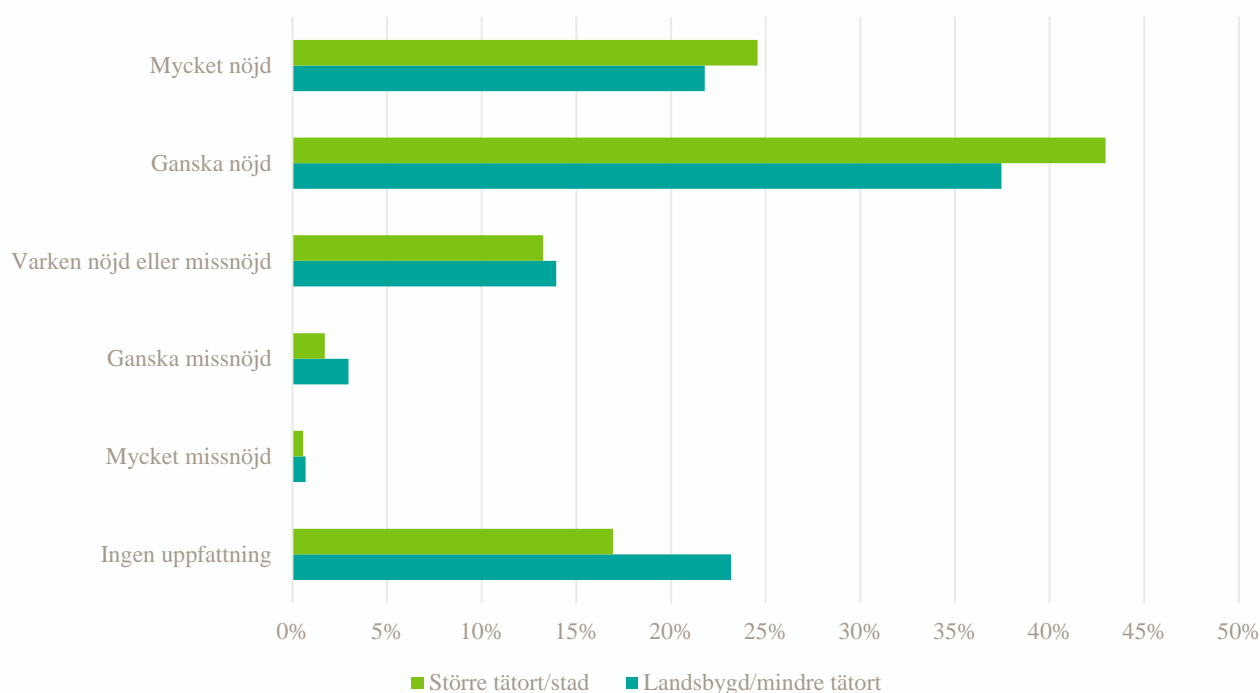
Från och med 2007 har fler kulturvanefrågor ställts i enkäterna, bland annat om konstutställning, dans, konsert och museibesök. Förändringarna fram till 2014 är små och det är svårt att peka på några trender.⁷ En notering är att närmare hälften av den vuxna befolkningen har varit på museibesök respektive har sysslat med handarbete eller hantverk de senaste tolv månaderna.

Observera att trendbilderna som nu har berörts är översiktliga och att de gäller ett genomsnitt, utan hänsyn till ålder, utbildning eller andra variabler.

Nöjdhet med kulturservice

Ett par frågor i SOM-enkäten handlar om hur nöjda respondenterna är med den service som finns i hemkommunen när det gäller bibliotek och kulturaktiviteter. Eftersom det kan antas att servicen är ojämnt fördelad över landet är det intressant att se skillnaderna mellan olika typer av boendeorter.

Figur 3 visar resultaten när det gäller biblioteks-service fördelade på boendeort. Sammantaget säger drygt 60 procent av respondenterna att de är mycket eller ganska nöjda. Samtidigt är det en femtedel som har angett att de inte har någon uppfattning, sannolikt består andelen till stor del av dem som inte har nyttjat biblioteken. Det är påfallande få som uttrycker ett missnöje i svaren. Skillnader med avseende på boendeort kan observeras, men de är inte särskilt stora, vilket till en del kan förklaras av bibliotekens spridning.



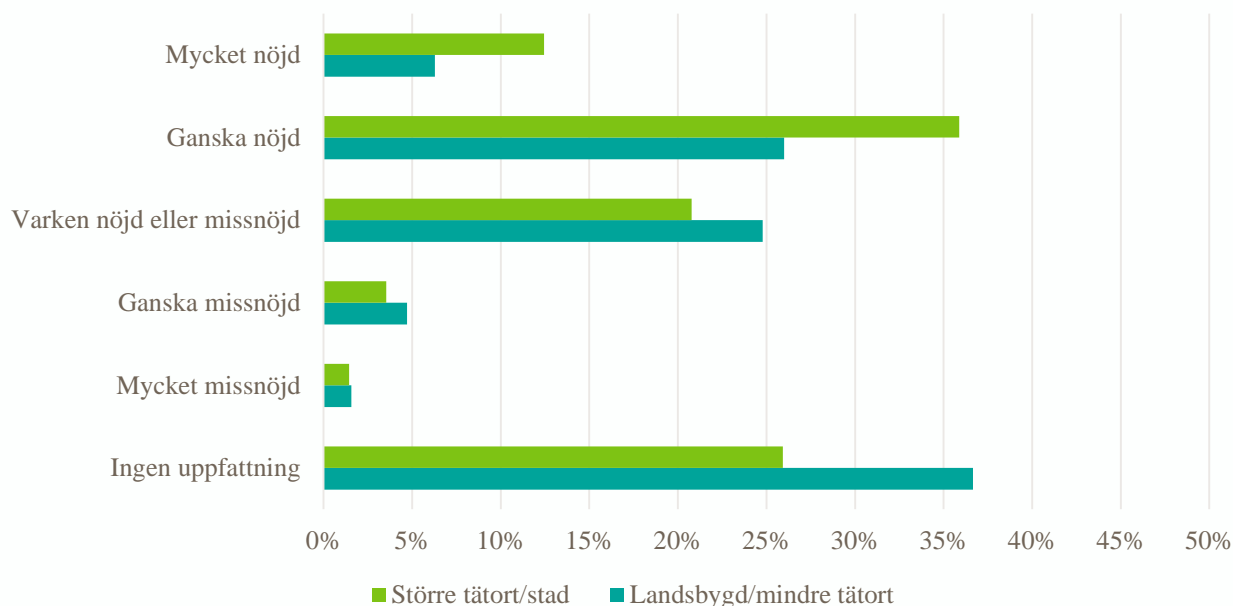
Figur 3. Nöjdhet med servicen i hemkommunen rörande bibliotek, 2014, procent.

⁶En del tidigare kulturvanefundersökningar har visat på en nedåtgående trend när det gäller dessa aktiviteter.

⁷Den uppgång som syns 2014 i nästan alla kulturaktiviteter motsvaras inte nödvändigtvis helt av en reell förändring.

När det gäller nöjdhet med kulturaktiviteter i hemkommunen så är mönstret delvis detsamma (figur 4). Påfallande få är missnöjda i jämförelse med den andel som anger att de är mycket eller ganska nöjda. Andelarna som har svarat ”Varken nöjd eller missnöjd” respektive ”Ingen uppfattning” är dock större här. Det kan hänga

samman med att ”kulturaktiviteter” är ett mer allmänt begrepp i jämförelse med bibliotek och att det därför kan vara svårare att ha en tydlig uppfattning. Det framgår också att nöjdheten med servicen i det här avseendet är klart större i de mer urbana områdena.



Figur 4. Nöjdhet med servicen i hemkommunen rörande kulturaktiviteter, 2014, procent.

Några faktorer som påverkar kulturvanorna

Det är känt sedan länge att kulturvanor har ett samband med faktorer som ålder, bostadsort, kön, utbildning och social tillhörighet i övrigt. Tillgänglighet till kultur för funktionshindrade är också en viktig aspekt här. SOM-formulären har dock inga frågor om detta.⁸ Nedan tas kulturvanemönster upp när det gäller kvinnor och män, olika åldersgrupper och boendeort.⁹ Inverkan av klassbakgrund och utbildningsnivå behandlas i följande kapitel.

Hon läser, han spelar spel?

Det är ett etablerat faktum att kvinnor i olika undersökningar i genomsnitt har visat sig vara mer kulturaktiva än män. Samma mönster återfinns i figur 5. Andelen kvinnor är signifikant högre än andelen män för de allra flesta aktiviteter. Störst skillnader syns i det egna utövandet, som att skriva, teckna och måla, men skillnaderna är också ganska stora när det gäller att gå på teater, dans, konstutställningar och att läsa böcker. Att gå på rock- och popkonsert är en av de få aktiviteter som kvinnor och män gör i lika stor utsträckning.

Den enda aktivitet i mätningen som män oftare ägnar sig åt är internet- eller online-relaterade

⁸ Myndigheten för delaktighet redovisar studier av kulturvanor, se till exempel <http://www.mfd.se/uppfoljning/rivkraft/resultat-fran-rivkraft/rivkraft-4-val-kulturella-aktiviteter-och-lss-2014/rivkraft-4-besoka-kulturella-aktiviteter/>.

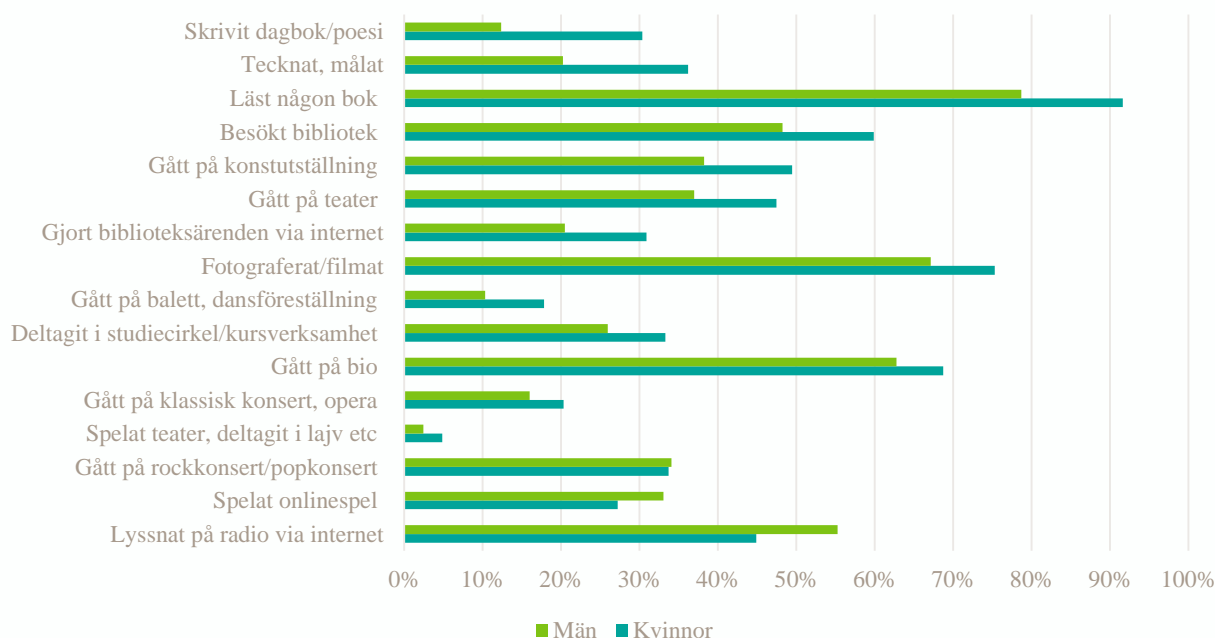
⁹ När det gäller svensk respektive utländsk bakgrund så ställer undersökningen frågor om dels medborgarskap, dels uppväxtland. Uppgiften om uppväxtland rör både respondenten själv och dennes föräldrar. Oavsett vilket av dessa två mått man använder sig av för

att ta sig an frågan om etnisk eller kulturell mångfald i förhållande till utövande av och deltagande i kulturaktiviteter, så blir resultatet ungefär detsamma. Skillnaderna mellan svensk och utländsk bakgrund är generellt sett små eller inga alls, så som de faller ut i SOM-undersökningen.

aktiviteter, som att spela spel och ta del av radioprogram via internet.

Vad driver mäns kulturintressen? Precis som kvinnorna är de påverkade av klassbakgrund och andra bakgrundsfaktorer, men forskningen visar

också på ett tydligt genusdrivet mönster: männens fritidsintressen tenderar ofta att dras mot konkurrens och tävlan, sport och spel, jakt och fiske, men också till sådant som ledaruppgifter inom ungdomsidrotten.¹⁰



Figur 5. Kulturaktiviteter 2014 (minst en gång de senaste tolv månaderna) för kvinnor och män, procent. (Kulturvanorna presenteras i fallande ordning efter skillnaden i procentenheter mellan kvinnor och män.)

Olika kulturmönster i livets olika skeden

I vilka skeden i livet finns det tid, intresse och motiv för kultur? Ofta rör sig kulturvanor mer om prioriteringar än om att ”ha tid”, det vill säga att hur viktig en viss aktivitet är för individen spelar stor roll. Individens sociala sammanhang spelar självfallet också en roll.

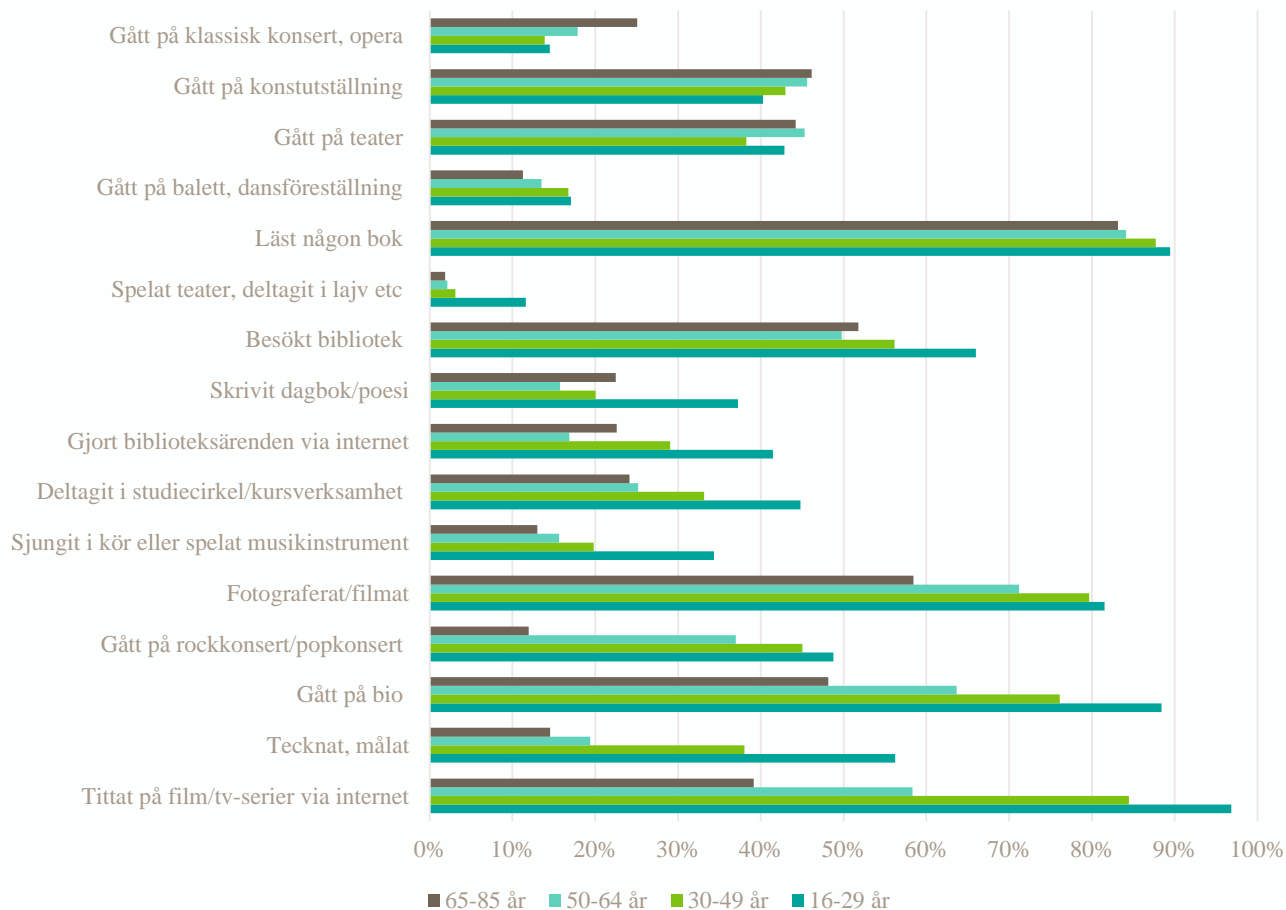
Det kan antas att till exempel många småbarnsfamiljer har fullt upp med att få vardagen med barn, jobb och annat att gå ihop, medan de som är äldre i stället kan ha gamla föräldrar eller barnbarn att ta hand om. Det brukar dock antas att många har mer tid och utrymme för kultur när eventuella barn har flyttat hemifrån. Många är idag aktiva

långt upp i åldrarna. För de äldsta är ork, energi och fysisk rörlighet sådant som kan sätta hinder i vägen. Hur avspeglas dessa generaliserande antaganden i SOM-data?

I figur 6, där ett mindre antal kulturaktiviteter har tagits med för enkelhetens skull, framgår ett ganska tydligt mönster.¹¹ De yngsta är mest aktiva sammantaget sett och kulturaktiviteten minskar tydligt i flera avseenden med ökad ålder. Det gäller biobesök och egna aktiviteter som att teckna och måla eller att sjunga och spela. Att det också gäller att gå på pop- och rockkonserter borde inte förvåna. Klart annorlunda är mönstret ifråga om att gå på teater, klassisk konsert och opera samt konstutställningar. De äldsta grupperna har gjort detta lika ofta som de yngre, eller till och med något oftare.

¹⁰ Se till exempel Connell 2008, Statistiska centralbyrån 2012 och Myndigheten för skolutveckling 2006.

¹¹ För en utförlig uppdelning efter ålder se Bilaga 2.



Figur 6. Kulturaktiviteter 2014 (minst en gång de senaste tolv månaderna) efter ålder, procent. (Kulturaktiviteterna presenteras i fallande ordning efter frekvensen i den yngsta åldersgruppen.)

Som förväntat avtar online- eller internetberoende aktiviteter med stigande ålder. Det exemplifieras i figuren av den andel som har använt internet för att lyssna på radio. Vi ser dock att den äldsta gruppen använder internet i ganska stor utsträckning för biblioteksärenden (för att köa, få hem böcker till läsplatta eller dylikt) i jämförelse med de yngre grupperna. Det framgår också att läsvanorna grovt sett är likartade i de olika åldersgrupperna.

De äldre och framför allt de som hör till den äldsta åldersgruppen är alltså mindre kulturaktiva i vardagen. Som redan har nämnts kan många faktorer bidra till det. I någon mån kan det vara så att det som många äldre ägnar sin tid åt är en form av ”kulturnära” aktiviteter som inte ingår i denna undersökning, som bridge eller andra sällskapsspel eller bokcirkel. SCB:s tidsanvändningsstudie¹² från 2012 visar att personer som är äldre än 64 år ägnar förhållandevis mycket tid åt sådant som

matlagning, tv, radio och läsning – också av annat än böcker.

Det tydliga åldersmönstret väcker frågan om i vilken mån vi kan ana generationsskillnader som återupprepas, eller nya mönster och beteenden som sakta växer fram. Sannolikt är det en mix av bägge mönstren, men egentligen kan frågan besvaras först på lång sikt: i vilken grad behåller de som nu är unga sina kulturvanor längre fram i vuxenlivet?

Bostadsortens betydelse

Det har tidigare visat sig att det geografiska avståndet till publika scener och till biografier påverkar viljan och möjligheten att besöka dem. Även tillgången till internet och bredband har idag en betydelse för vad man kan ta del av när det gäller det enormt stora utbudet av filmer, spel, bloggar och program med kulturinslag i radio och

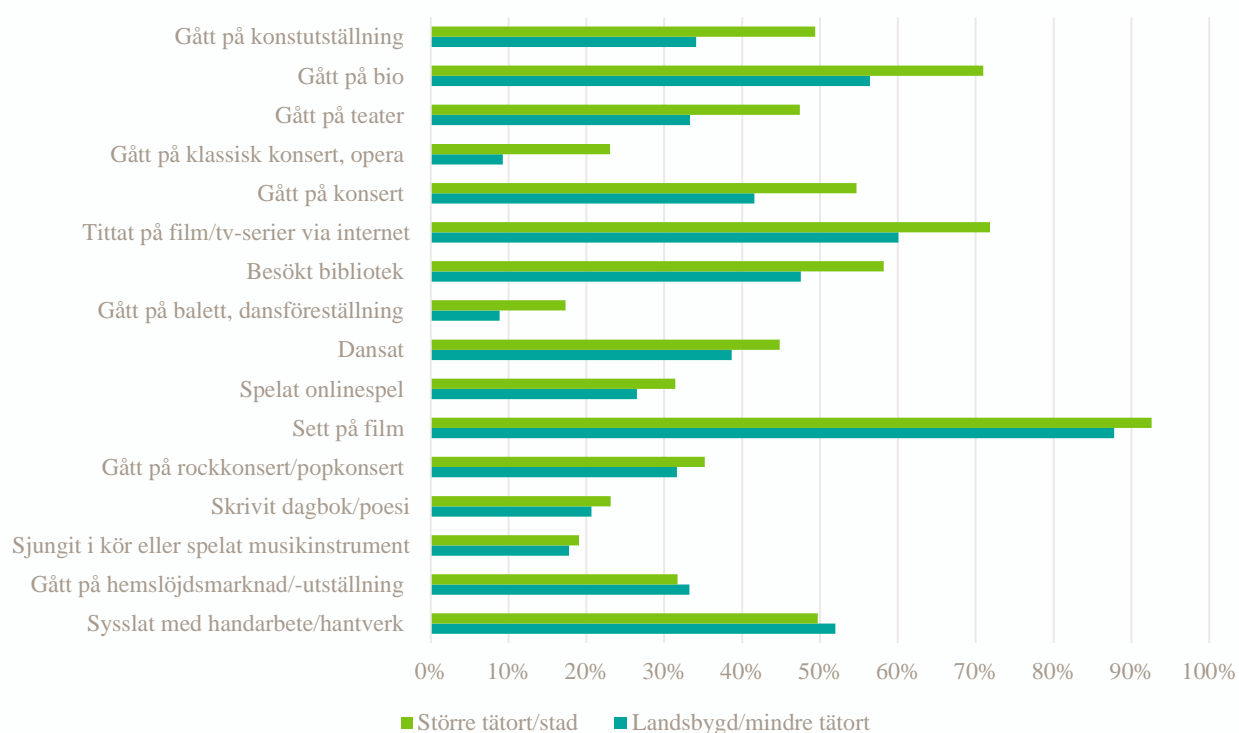
¹² Statistiska centralbyrån 2012.

tv på internet. Det urbana livet brukar beskrivas som platser där inte minst kulturutbudet är stort.¹³

I figur 7 har svaren delats upp utifrån bostadsort och kategoriserats som antingen landsbygd/mindre tätort eller större tätort/stad. Liksom tidigare utgår figuren från den andel som har svarat att de har ägnat sig åt aktiviteten minst en gång de senaste tolv månaderna. Med de utgångspunkterna kan vi konstatera att bostadsorten betyder rätt lite när det relativt lättillgängliga aktiviteter som att sjunga och spela, skriva eller ägna sig åt handarbete, hantverk och aktiviteter kring hemslöjd. Bostadsorten

betyder klart mer när det gäller mer traditionella kulturevenemang såsom scenkonst. Som förväntat har betydligt färre av dem som bor i mindre orter gått på teater, klassisk konsert eller konstutställning. Det kan också noteras att biobesöken är mer frekventa i de mer tätbefolkade orterna, medan skillnaden är mindre i fråga om att ha ”sett på film”. Färre biobesök kan alltså till viss del vägas upp av tv och (andra) digitala medier.

Befolkningen på landsbygden är i genomsnitt äldre än i större städer, men sambanden som har framgått består i stort även efter kontroll för ålder.



Figur 7. Kulturaktiviteter 2014 (minst en gång de senaste tolv månaderna) efter boendeort, procent.

¹³ Myndigheten för kulturanalys 2015b.

Några fördjupade analyser

I detta kapitel redovisas och kommenteras data från enkätundersökningen utifrån tre perspektiv. Det första gäller bokläsning och läsvanor. Det andra rör hur kulturvanorna hänger samman med socioekonomiska förhållanden. Det tredje och sista är några analyser av hur andra aktiviteter som det finns uppgifter om genom enkäten samvarierar med kulturvanorna.

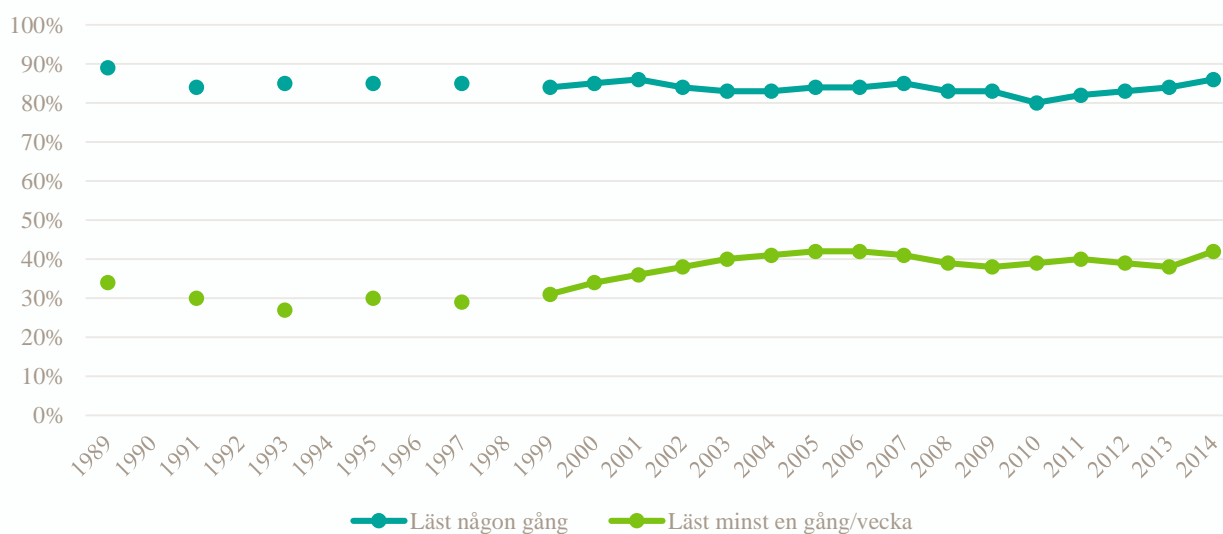
Läsandet – en grund för kultur

Att kunna – och vilja – ta del av litteratur i olika former brukar ses som centralt när det gäller utveckling av inte bara det demokratiska samhället utan också av den moderna människan som sådan, att kunna ta del av kulturarvet etc. Omfattande studier av läsvanor och läsförmåga som gjorts under senare år har visat på ett visst sjunkande läsintrasse, men också på ett delvis splittrat mönster när det gäller läsförmågan. Stora, internationellt jämförande studier av vuxnas ”literacy” – förmågan att läsa men också att tolka och använda texter – har visat på en i huvudsak positiv bild för svensk del.¹⁴ Eurobarometer 2013 som ställde frågan om läsning av böcker bland EU-medborgarna indikerade att svenskarna hörde till dem som hade en hög grad av läsande.¹⁵ Forskning

visar samtidigt att läsförmågan till stor del handlar om och är beroende av läsvanor.

Flera studier bland barn i grundskoleåldern visar däremot på en tydligt nedåtgående trend i läsförmågan, från en internationellt hög till en mer genomsnittlig nivå sedan millennieskiftet.¹⁶ OECD:s omfattande studie PISA – som avser 15-åriga elever – har visat på både en tydligt fallande trend och större spridning, där en allt större grupp presterar på en låg nivå. Den fallande trenden gäller både flickor och pojkar som grupp men är betydligt starkare för pojkar. Bilden av läsvanor bland barn är inte lika tydlig, men ett antal indikatorer visar en nedgång sedan millennieskiftet.

Det är bland annat mot den bakgrunden SOM-data kan läsas. En enkätfråga som har ställts alltsedan den första undersökningen 1989 är om och i så fall hur ofta respondenten har läst ”någon bok”. Det ska noteras att frågan inte skiljer på om boken har lästs digitalt eller traditionellt. Som framgår av figur 8 verkar bokläsandet genomsnittligt sett ha hållit sig på en rätt oförändrad nivå, där runt 80–85 procent har läst någon gång under det senaste året. Tidigare studier har emellertid visat att det genomsnittliga måttet döljer trender som går åt olika håll.



Figur 8. Bokläsning de senaste tolv månaderna, 1989-2014, procent.

¹⁴ Se till exempel Statistiska centralbyrån 2013.

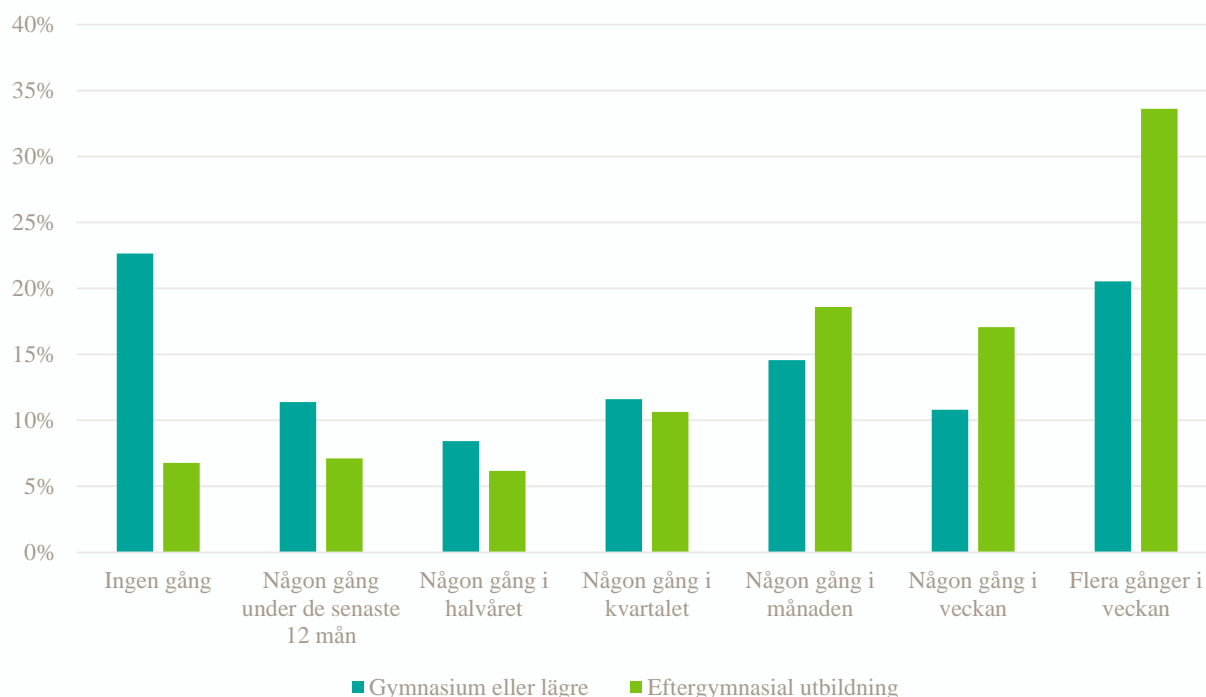
¹⁵ European Commission 2013. Enligt denna studie var Sverige det land där andelen av befolkningen som hade läst minst en bok det senaste året var högst.

¹⁶ Skolverket 2014.

En mycket stor del av befolkningen ser alltså ut att ha läst någon bok minst en gång de senaste tolv månaderna. Figur 8 visar även att andelen frekventa läsare, det vill säga läsare som har läst böcker minst varje vecka, legat kring 40 procent under det senaste decenniet, med en viss ökning ett antal år dessförinnan.

I många studier har läsvanor visat sig ha ett starkt samband med utbildningsnivå och familje-

bakgrund. SOM-undersökningen är inget undantag. Det går att se av figur 9 att fler än nio av tio av dem med en högre utbildningsnivå 2014 hade läst en bok minst en gång det senaste året, mot bara drygt tre av fyra med en lägre utbildningsnivå. Även i den grupp som hade läst mest frekvent är skillnaderna mellan personer med olika utbildningsnivå betydande.



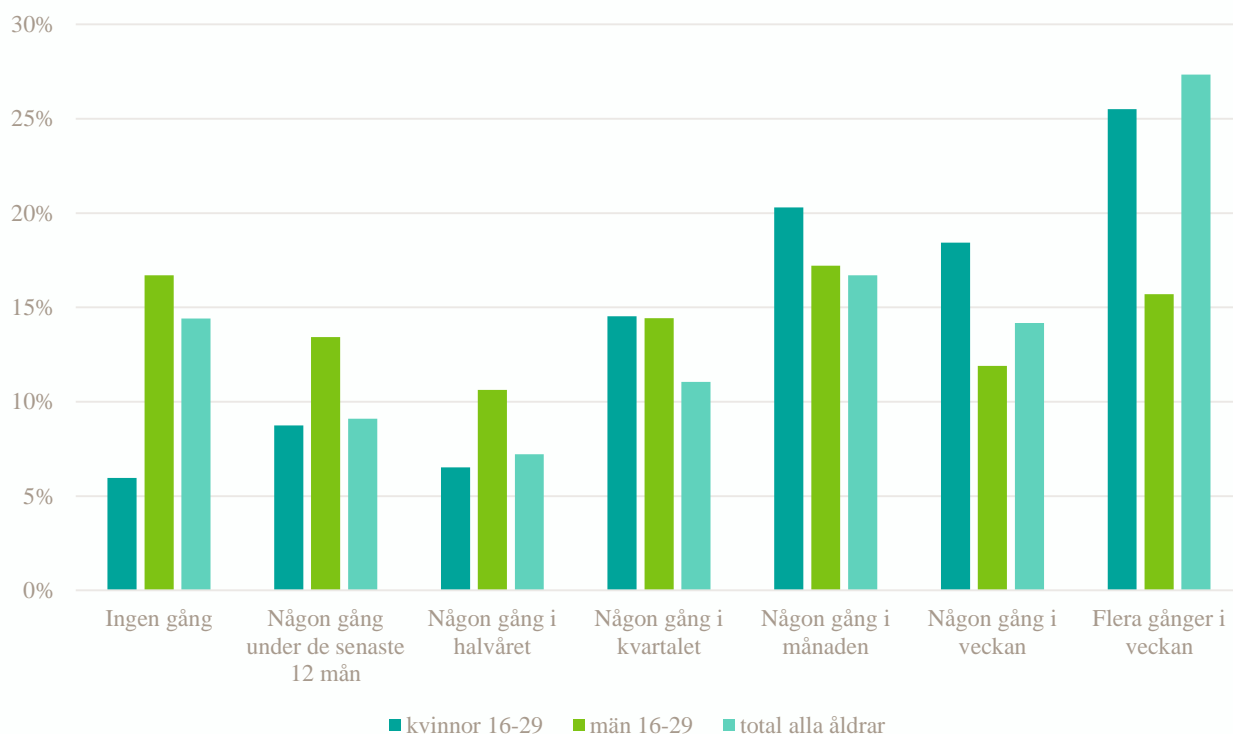
Figur 9. Frekvens av bokläsning efter utbildningsnivå, 2014, procent.

Som konstaterats i föregående kapitel ser biblioteksbesöken ut att trendmässigt ha gått ned något under en tjugoförårsperiod. Trots detta verkar bokläsandet ha hållit i sig.

Det kan vara värt att titta på könsfördelningen bland de unga respondenterna när det gäller läsvanorna. Vi såg i tidigare avsnitt att det fanns skillnader i den andel av samtliga kvinnor och män som läst minst någon gång under de senaste tolv månaderna. Figur 10 fokuserar på kvinnor och män i den yngsta svarsgruppen, 16–29 år, och visar frekvensen av läsning 2014.

Både bland dem som läst flera gånger i veckan och bland dem som inte läst alls är könsskillnaderna kraftiga. Vi ser exempelvis att ungefär var sjätte ung man uppger att han inte har läst någon bok, medan detta bara gäller ungefär var sextonde ung kvinna.

Figuren indikerar också att de yngre är under-representerade bland de mest frekventa läsarna, de som läst flera gånger i veckan.



Figur 10. Frekvens av bokläsning för kvinnor och män i åldern 16–29 år, 2014, procent.

Fördjupad bild – inverkan av socioekonomiska krafter

I det här avsnittet tittar vi på inverkan av faktorer med anknytning till social status och social bakgrund. Det gäller utbildningsnivå, inkomst och klassbakgrund.

Utbildningsnivå och kulturvanor

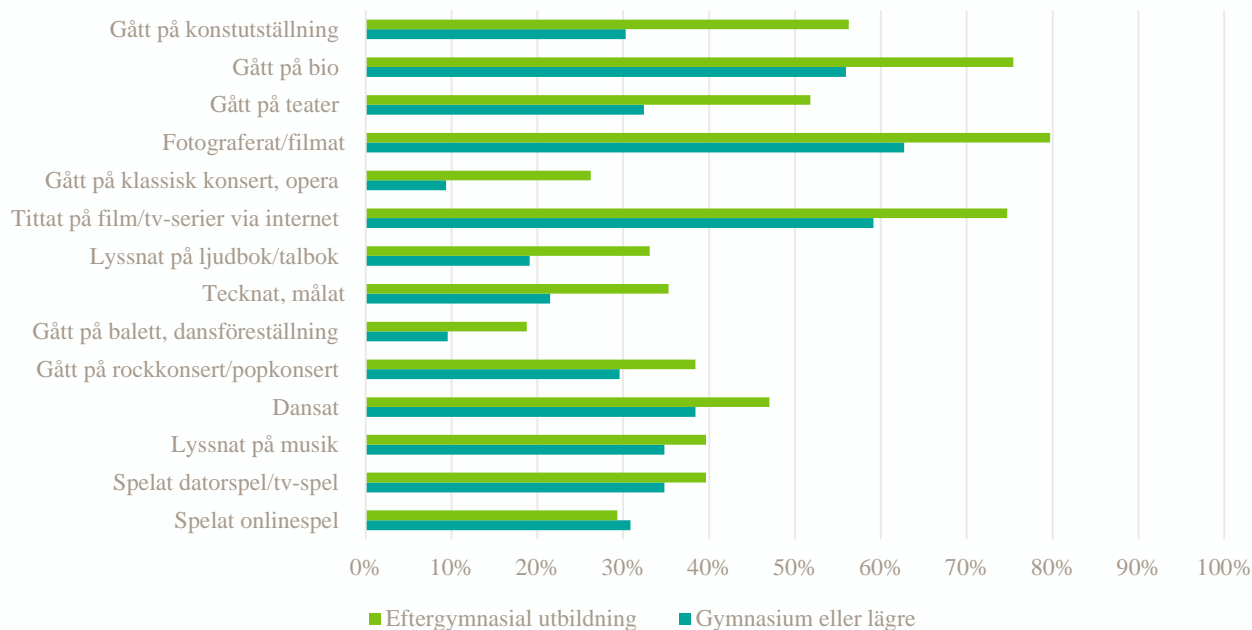
Utbildningsnivå brukar anges som en bakgrundsfaktor som har ett tydligt samband med om och hur ofta en person ägnar sig åt kulturella aktiviteter.¹⁷ Till vilken grad utbildningen i sig påverkar kulturintresset, eller om utbildningen till exempel innebär en identifikation med vissa beteenden eller grupper, är inte helt lätt att säga. En hel del forskning pekar mot att breda trender som digitalisering och individualisering har bidragit till att kultur alltmer har blivit en fråga om att välja tillhörighet.¹⁸ Det kan givetvis vara så att båda förklaringarna gäller. Av betydelse i samman-

hanget är säkerligen också att den högre utbildningen har blivit något av en massutbildning under senare decennier. Den som har läst på högskolan tillhör inte längre en exklusiv grupp i kraft av detta på samma sätt som tidigare.

I figur 11 speglas sambandet mellan kulturvanor och utbildningsnivå, med utgångspunkt från den andel som har ägnat sig åt de olika kulturaktiviteterna minst någon gång under det senaste året. Respondenternas utbildning har för överskådlighetens skull fördelats på två kategorier: högst gymnasieutbildning eller eftergymnasial utbildning. (Bland de som svarade på SOM-enkäterna 2014 hade strax över hälften en eftergymnasial utbildning.) Nästan alla har lyssnat på musik, varför differensen med avseende på utbildningsnivå där är liten. I nästan alla andra aktiviteter hade de med en eftergymnasial utbildning dock en högre frekvens. Skillnaderna är störst när det gäller de klassiska kultur-evenemangen, men de är även stora för biobesök, tecknat och målat samt fotograferat och filmat.

¹⁷ Myndigheten för kulturanalys 2015b.

¹⁸ Se till exempel Antoni, R. 2015.



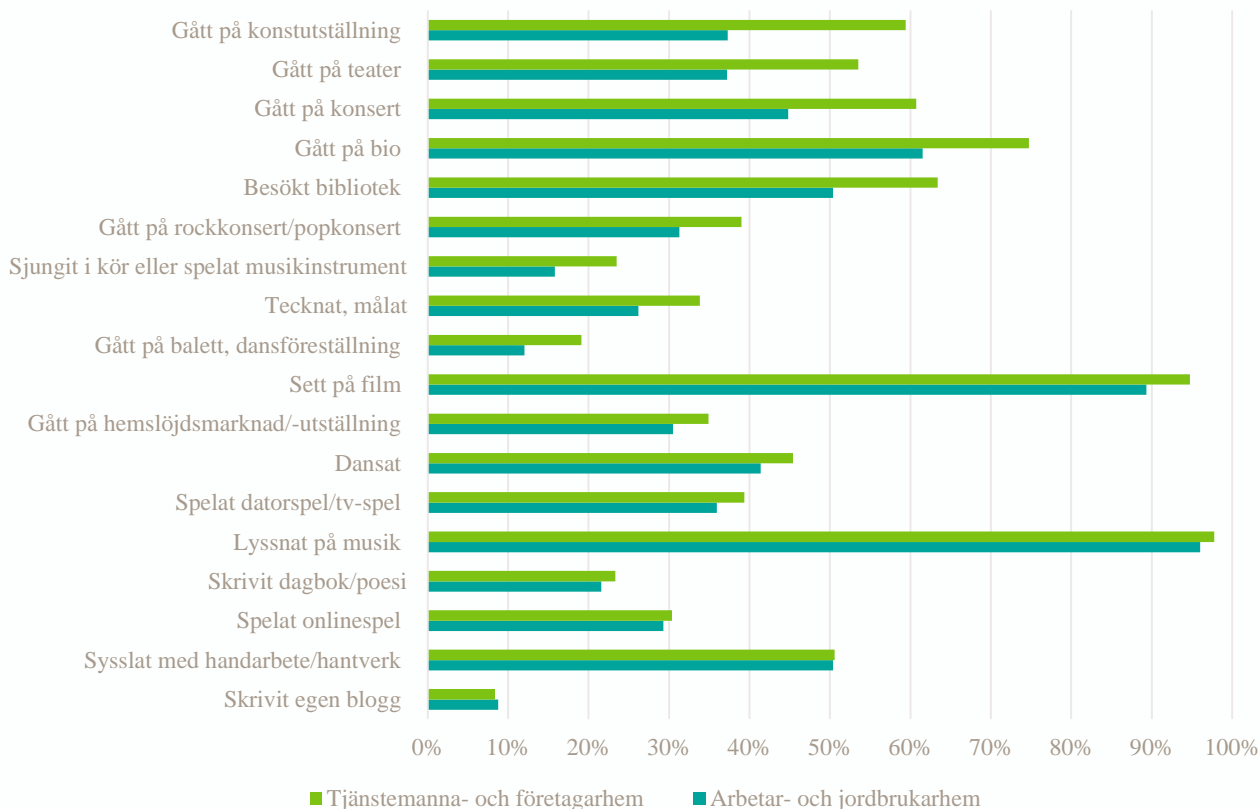
Figur 11. Kulturaktiviteter 2014 (minst en gång de senaste tolv månaderna) efter utbildningsnivå, procent. (Aktiviteter presenteras i fallande ordning efter differensen mellan de två kategorierna av utbildningsnivå.)

Klassbakgrund

En annan socioekonomisk faktor utgörs av den sociala uppväxtmiljön. I formulären ställs frågan i vilken samhällsklass respondenterna har vuxit upp i. Alternativen är arbetarhem, jordbrukarhem, företagarehem, tjänstemannahem, högre tjänstemannahem.

I figur 12 har klassbakgrunden för överskådlighetens skull delats upp på tjänstemanna- och företagarehem, respektive på arbetar- och jordbrukarhem. Som framgår av figuren finns det

ingen eller liten skillnad när det gäller att ha skrivit en blogg, sysslat med handarbete och hantverk, spelat online-spel eller skrivit dagbok och poesi. När det gäller att ha sjungit i kör eller spelat musikinstrument samt bokläsning är skillnaden dock betydande och det gäller också att gå på konsert, dansföreställning, teater och konstutställning. Mönstret påminner delvis om det mellan personer med lägre respektive högre utbildning, även om skillnaderna i flera avseenden är mindre här.



Figur 12. Kulturaktiviteter 2014 (minst en gång de senaste tolv månaderna) efter klassbakgrund. (Kulturaktiviteterna presenteras i fallande ordning efter skillnaden i klassbakgrund.)

För att ytterligare belysa hur det socioekonomiska kapitalet kan ge ett avtryck i svenskarnas kulturaktiviteter, har även en fråga om vilken yrkesgrupp som respondenterna hör eller hörde till använts vid analys. Allmänt sett finns det inte någon full överensstämmelse mellan den samhällsgrupp man har växt upp i och vilken yrkesgrupp man tillhör i vuxen ålder. Exempelvis visar data att det främst är de som har växt upp i arbetarhus som vid vuxen ålder återfinns i yrkesgrupperna företagare eller tjänstemän. Resultaten av analysen visar på liknande mönster som för utbildning och klassbakgrund, och sambanden kvarstår efter kontroll för dessa två bakgrundsvariabler.

Inkomst

Respondenterna fick också svara på frågan om hushållsinkomst. Det är rimligt att tänka sig att en rad kulturvanor kan ha ett samband med vad man anser sig ha råd med. Inkomsten kan också tänkas ha mer komplexa samband med vilka aktiviteter man ägnar sig åt. Dock visar det sig att sambanden

mellan hushållsinkomst och kulturvanor i enkäterna inte är särskilt starka.

Först när utfallet i de mer extrema inkomstvärdena studeras syns klara differenser. Figur 13 ger en tydlig bild av olika kulturvanor utifrån olika extremvärden av hushållsinkomst: mindre än 300 000 kronor per år, respektive mer än 900 000 kronor per år. Mycket små inkomster är starkt förknippade med kulturaktiviteter som att skriva dagbok och poesi samt handarbete och hantverk. Även musiklyssnande är något man ägnar sig åt oavsett ekonomiska förhållanden. Som väntat är skillnaderna små i aktiviteter som är relativt lätt tillgängliga och som kräver lite resurser i form av ekonomi, resor och annat. När det gäller de traditionella konstformerna som teater, konst och konserter, men även bio, är förhållandena delvis de omvända: de med en mycket hög inkomst ägnar sig betydligt oftare åt dessa aktiviteter. Det skulle kunna vara så att gruppen som har små inkomster domineras av yngre personer, men även efter kontroll för ålder så kvarstår många av sambanden.



Figur 13. Kulturaktiviteter 2014 (minst en gång de senaste tolv månaderna) efter hög respektive låg hushållsinkomst, procent. (Aktiviteter presenteras i stigande ordning efter differensen mellan inkomstlägena.)

Den samlade bilden är att hushållets inkomster slår igenom mindre än utbildning, vilket också analyserna visar då både inkomst och utbildning ingår i modellen, men också att det finns stora differenser mellan de mer extrema inkomstgrupperna.

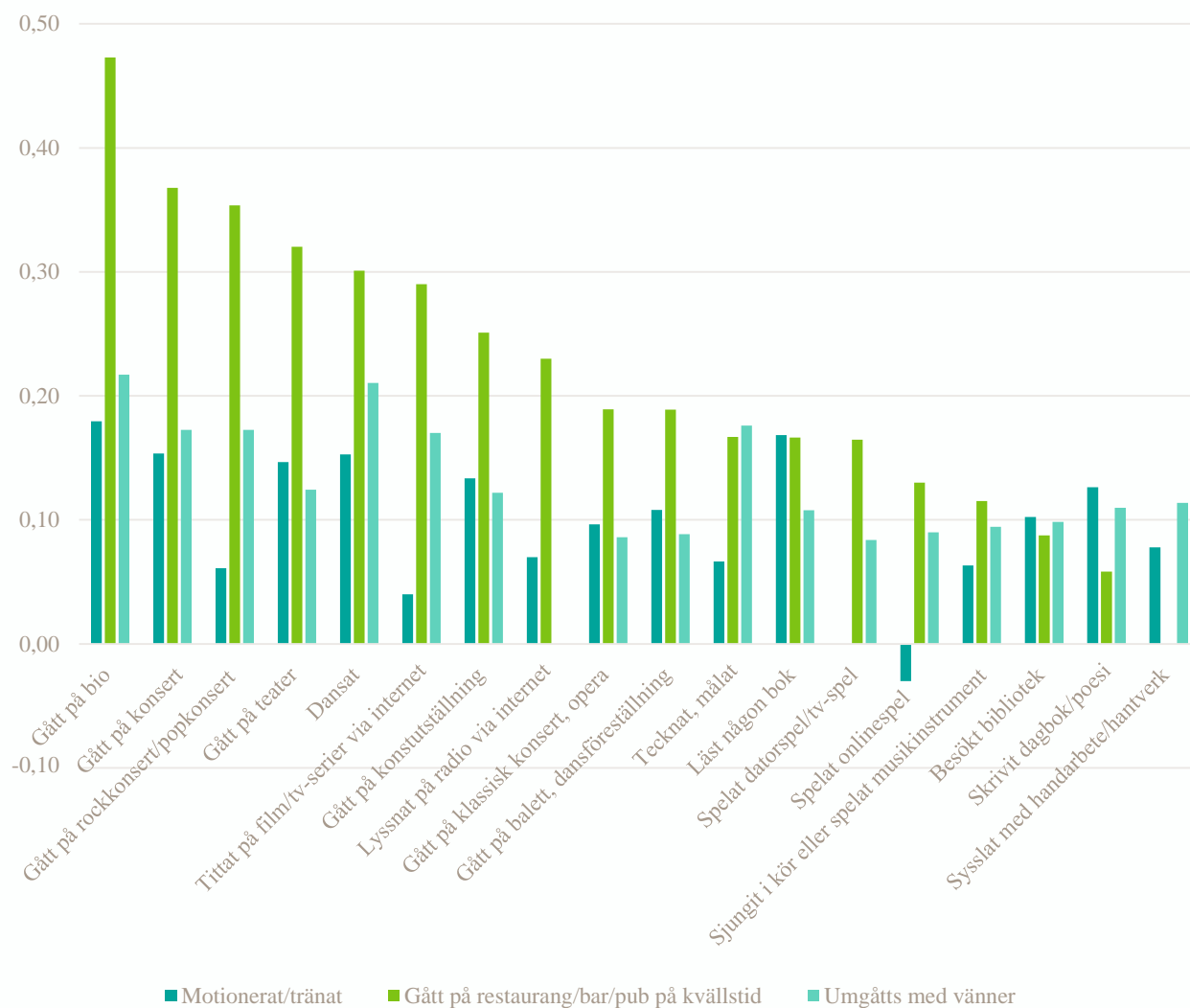
Samband mellan kulturvanor och andra vanor

Som vi har sett hittills i redovisningen utövas kulturaktiviteter inte i något socialt vakuum. De ingår i eller är en del av sociala mönster som innefattar olika livsstilar, generations- och genusmönster. I SOM-undersökningarna ställs frågor om en rad sociala aktiviteter och andra

vanor. Bland annat ställs frågor om besök på idrottsevenemang, på restaurang, bar och pub på kvällstid och om umgänge med vänner. Frågor ställs också om vanor rörande motion och träning och om vistelse i naturen. För enkelhetens skull kallar vi dessa fem aktiviteter för uteliv.¹⁹

Är de som ägnar sig åt uteliv mer kulturaktiva, eller mindre? Ett sätt att ta reda på det är att beräkna korrelationer, alltså styrkan i statistiska samband. Figur 14 visar denna styrka som staplar för tre av de fem utelivsaktiviteterna. En hög stapel motsvarar en hög korrelation, det vill säga: ju mer man ägnar sig åt det ena desto mer ägnar man sig även åt det andra. En utebliven stapel innebär att det inte finns någon statistiskt säkerställd korrelation.

¹⁹ Att de har förts samman betyder inte att de behöver ha liknande samband med kulturvanor. Det ska också noteras att vissa av dem har en social natur medan andra inte nödvändigtvis sker i ett socialt sammanhang.



Figur 14. Korrelationer mellan kulturvanor och olika former av uteliv, 2014. (Utebliven stapel innebär att det inte finns någon signifikant korrelation.)

Figuren visar att sambandet med att ha gått på restaurang, bar och pub på kvällstid är särskilt starkt för många av kulturaktiviteterna. Exempelvis är korrelationen med ”gått på bio” 0,47 och med ”gått på konsert” 0,37. Men det finns även signifikanta samband mellan att ha motionerat och tränat eller att ha umgåtts med vänner och olika kulturaktiviteter. Det framgår också att sambanden är starkare när det gäller sådana kulturaktiviteter som i sig innebär en form av uteliv (bio, konsert, teater, dans). Samband med det egna kulturutövandet, som att teckna, läsa, sjunga och skriva, finns också men är generellt sett svagare.

Frågeformuläret ställde också frågan om och i vilken mån respondenterna hade varit ute i naturen, idkat friluftsliv och besökt idrotts-

evenemang. Även mellan dessa vanor å ena sidan och kulturaktiviteter å den andra finns många signifikanta samband.

Sett till helhetsbilden av dessa samband går det att dra slutsatsen att det i svaren 2014 finns ett generellt samband mellan ett aktivt uteliv i bred bemärkelse och kulturaktiviteter. De olika formerna av uteliv faller lite olika ut i förhållande till kulturvanefrågorna. Frågan om ”gått på restaurang, bar, pub på kvällstid” visar på ett starkare samband med de flesta kulturaktiviteterna och inte minst med sådana som teater, bio och konsert.

Mycket av det vi vanligtvis förknippar med kulturaktiviteter kan i sig ses som olika former av uteliv. Sambanden är i den meningen rimliga när det gäller ett socialt orienterat uteliv. Men även

sådant som att läsa böcker, teckna och måla, skriva och sjunga visar signifikanta samband med utelivsvanorna i de flesta avseenden. Det kan förstås vara så att de som är mer socialt och kulturellt aktiva är mer benägna att svara på enkäter av detta slag. Det kan också noteras att en del av utelivsaktiviteterna som inte behöver vara socialt betonade, såsom motion och träning eller att vistas i naturen, också visar på en rad samband med hur ofta olika kulturaktiviteter utövas.

Sammanfattande kommentar

Givet de ramar SOM-undersökningen utgör så kan vi – inte förvånande – konstatera att personer betydligt oftare ägnar sig åt eller utövar kulturaktiviteter som är lätt tillgängliga och inte kräver särskilt mycket av olika slag av resurser. Det gäller till exempel sådant som att lyssna på musik, läsa en bok, fotografera och handarbeta. Omvänt utgör besök på teater, konsert eller konstutställning en form av sällanaktiviteter som ofta kräver pengar, planering och resor, vilket inte minst förutsätter ett intresse av eller motivation att göra just detta. En stor del av befolkningen har enligt 2014 års mätning inte utfört dessa sällanaktiviteter under de senaste tolv månaderna. Samtidigt har en majoritet använt internet för att titta på film och tv-serier eller för att läsa en blogg. Att lyssna på musik och se på film verkar i hög grad ha blivit en del av vardagen.

Några få kulturvanor har kontinuerligt mätts sedan slutet av 1980-talet. Genomsnittligt ser vi inte några stora förändringar i helhetsbilden. En svagt sjunkande trend för biblioteksbesöken kan märkas, samtidigt som bokläsandet i stort inte verkar ha ändrats påfallande. Det är små förändringar sedan 2007 då fler frågor om kultur ställdes i formulären. Det går däremot att säga med viss säkerhet – även om det inte går att spegla i den här studien – att kulturvanor liksom andra vanor som är knutna till internetanvändning har ökat i takt med tillgången till nät, apparater och bredband.

Det är inte heller överraskande att kulturvanor, så som de brukar mätas, visar tydliga samband med sådant som klass, utbildning, kön, ålder och bostadsort. En ung, välutbildad kvinna i en större stad är sannolikt betydligt mer kulturaktiv än en äldre, lågutbildad man på landsbygden. Men detta är ett genomsnitt, en avsevärd spridning finns givetvis.

Det är dock värt att notera att unga personer i allmänhet anger en så hög grad av kulturaktivitet. Det gäller i stort sett alla kulturformer och -aktiviteter utom traditionell scenkonst och konstutställningar. Om det är ett tecken på ett stigande kulturintresse i samhället eller ett generationsmönster som reproduceras är dock svårt, eller för tidigt, att säga. Det också svårt att läsa ut i vilken mån de relativt låga frekvenserna

av kulturvanor hos den äldsta gruppen är en fråga om tillgång, lust, hälsa och ork, eller andra faktorer. Vanliga aktiviteter inom denna grupp verkar ofta ligga en bit utanför vad som här inkluderas i kulturvanor. Samtidigt tenderar de äldre grupperna i undersökningen att vara lika eller mer aktiva när det gäller traditionell scenkonst och konstutställningar.

Det starka sambandet som visas mellan kulturaktivitet och utbildningsnivå är också slående. Av det närmare trettio totala aktiviteterna²⁰ som omfattas av undersökningen är personer med eftergymnasial utbildning signifikant mer aktiva (minst någon gång de senaste tolv månaderna) i alla utom tre där yngre personer dominerar. Utbildningsnivån ser ut att sortera kulturvanorna mer än social klassbakgrund och hushållets inkomster.

Detta för oss över till den observation som handlar om samband mellan kulturvanor och utelivsaktiviteter som restaurangbesök, motion och socialt umgänge. Det är uppenbart från undersökningen att en relativt hög aktivitet i ett avseende, som att motionera eller gå på restaurang, bar eller pub, är förknippat med en relativt sett hög kulturaktivitet. Tydligast är sambanden med att gå på restaurang, bar eller pub. I den mån kulturvanor också ses som former av socialt uteliv är sambanden kanske inte förvånande, men det kan noteras att det finns en lång rad signifikanta samband mellan kulturaktiviteter och andra former av aktiviteter.

Eget kulturutövande i olika former är relativt frekvent. Sett över de senaste tolv månaderna har cirka 70 procent fotograferat eller filmat, cirka hälften ägnat sig åt handarbete och hantverk respektive dans, medan närmare 30 procent har tecknat eller målat. Kvinnor ägnar sig ofta åt detta i högre utsträckning än män. Vi har konstaterat att dessa aktiviteter är relativt lättillgängliga och i allmänhet kräver lite resurser eller planering. Det är tydligt, om än inte förvånande, att dessa aktiviteter relativt sett är vanligare bland dem som bor i glesbygd och på mindre orter, samt bland dem med lägre utbildning eller lägre inkomst, i jämförelse med dem som bor i större tätort och i stad, har en högre utbildning eller högre inkomst.

²⁰ Här ingår några aktiviteter som i viss mån överlappar varandra, till exempel "sett på film" och "sett på film via internet".

Internetsamhället kan innebära att ytterligare kulturanknutna aktiviteter blir lätt tillgängliga, och det syns i undersökningen när det gäller exempelvis att se på film eller serier via internet. Men vanor som är kopplade till internet är fortfarande i hög grad en åldersfråga: de yngre använder sig av de möjligheterna i klart större utsträckning.

I de kulturpolitiska målen står bland annat att kulturpolitiken ska ”främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor” samt ”främja ett levande kulturarv”.²¹ Även om kulturvaneundersökningar som denna inte kan utvärdera sådana övergripande mål kan de ge indikationer. Inte minst kan förändringar över tid peka på insatsområden för kulturpolitiken.

Om det med kulturupplevelser exempelvis avses att se på film, läsa och att lyssna på musik så visar mätningarna att svenska folket i hög grad och ofta ägnar sig åt sådana. Omkring 90 procent har ägnat sig åt kulturupplevelser någon gång de senaste tolv månaderna och de allra flesta betydligt oftare än så. Här kan tilläggas att europeiska jämförelser tyder på en jämförelsevis mycket hög allmän kulturaktivitet hos den svenska befolkningen.²²

Cirka hälften av befolkningen har gått på teater eller konsert någon gång under de senaste tolv månaderna. Det får ses som en öppen fråga i vilken grad utövandet av sådana aktiviteter handlar om närhet, tillgång, pengar och i vilken grad det handlar om sådant som intresse, motivation och identifikation, men utrymmet för att fler människor skulle kunna ta del av sådan scenkonst finns alltså.

När det gäller kulturformer som klassisk konsert, balett och opera så kan det konstateras att det är en relativt liten grupp i samhället – cirka en femtedel – som enligt undersökningen över huvud taget har tagit del av detta under det senaste året. Den andel som har gjort detta flera gånger under året är dessutom mycket liten. Det står också klart att väl kända faktorer som framför allt utbildningsnivå, men också boendeort och kön, är förknippade med i vilken mån individer tar del av, eller får ta del av, sådana kulturupplevelser.

Hur stort är intresset för mer kultur? Det är svårt att utläsa det ur undersökningen. Det mest slående i svaren om nöjdhet med förekomsten av service i form av bibliotek och kulturaktiviteter på den ort

där man bor, är att så få uttrycker ett missnöje. En ganska stor andel svarar å andra sidan ”varken nöjd eller missnöjd” eller ”ingen uppfattning”.

Ett av de kulturpolitiska målen handlar också om att ”utveckla sina skapande förmågor”. Här kan det konstateras att möjligheterna för detta ser ut att vara relativt goda och resultaten tyder också på att personer med en statistiskt låg sannolikhet för en hög kulturaktivitet inte så sällan ägnar sig åt sådant som rör skapande förmåga (teckna, måla, sjunga, skriva, dansa och spela). De bildningsmöjligheter som studiecirkelverksamhet, bibliotek, museer, vuxenutbildning och bredband ger kan inte överskattas. Bildning kan ses som ett individuellt projekt där just sådan infrastruktur är avgörande.

²¹ Proposition 2009/10:3, sid 26.

²² European Commission 2013.

Referenser

- Antoni, R. 2011. "Vem är du?". I Nielsén, T och Nilsson, S (red). *Framtiden är nu. Kultursverige 2040*. Stockholm: Volante.
- Arkhede, S, Bergström A och Ohlsson, J. *Kulturvanor i Sverige 1987–2014*. SOM-rapport 2015:7. Göteborg: SOM-institutet.
- Brodén, D. 2014. *Kulturvanor i Sverige 1989–2013*. SOM-rapport 2013:16. Göteborg: SOM-institutet.
- Connell, R.W. 2008. *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.
- European Commission. 2013. *Cultural access and participation. Special Eurobarometer*.
- ESSnet-CULTURE. 2012. European Statistical System Network on Culture. *Final Report*.
- Fornäs, J. 2012. *Kultur*. Stockholm: Liber.
- Myndigheten för kulturanalys. 2015a. *En ny kulturvaneundersökning: bakgrund, överväganden och förslag*. Promemoria. Mars 2015. Stockholm: Myndigheten för kulturanalys.
- Myndigheten för kulturanalys. 2015b. *Samhällstrender och kulturvanor. En omvärldsanalys*. Stockholm: Myndigheten för kulturanalys.
- Myndigheten för skolutveckling. 2005. *Kön och skolframgång; tolkningar och perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Nilsson, S. 2003. *Kulturens nya vägar: kultur, kulturpolitik och kulturutveckling i Sverige*. Malmö: Polyvalent.
- Proposition 2009/10:3, *Tid för kultur*.
- Skolverket. 2014. *Grundskolan i internationella kunskapsmätningar – kunskap, skolmiljö och attityder till lärande*. Rapport 407. Stockholm: Skolverket.
- Statens kulturråd. 2008. *Nya kulturvanor. Svenska kulturvanor i ett 30-års perspektiv 1976–2006*. *Kulturen i siffror*. 2008:6. Stockholm: Statens kulturråd.
- Statistiska centralbyrån. 2012. *Nu för tiden. En undersökning om svenska folkets tidsanvändning 2010/2011*. Rapport. Stockholm: Statistiska centralbyrån.
- Statistiska centralbyrån. 2013. *OECD:s PIAAC, Programme for International Assessment of Adult Competencies*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Bilaga 1. Den nationella SOM-undersökningen

Följande text och tabeller är hämtade ifrån SOM-institutets rapport *Kulturvanor i Sverige 1987-2014*.

Information om den nationella SOM-undersökningen

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje höst sedan 1986 en nationell frågeundersökning i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat Samhälle, Opinion och Medier. Data samlas in via postala och webbaserade enkäter.

SOM-institutet är en samverkan mellan två forskningsenheter vid Göteborgs universitet: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) samt Statsvetenskapliga institutionen. En rad forskningsprojekt samverkar med SOM-undersökningarna – flertalet med förankring i någon av dessa institutioner – men även externa projekt och andra aktörer deltar regelbundet.

Resultaten från den nationella SOM-undersökningen presenteras i två huvudrapporter i slutet av juni 2015 respektive december 2015. Varje år publiceras också ett antal rapporter med specialanalyser av enskilda ämnesområden. En utförlig metoddokumentation från den nationella SOM-undersökningen 2014 kommer att redovisas i Vernersdotter, Frida ”Den nationella SOM-undersökningen 2014”, i Annika Bergström, Bengt Johansson, Maria Oscarson & Henrik Oskarsson (red.) Fragment.

Undersökningens uppläggning

Den nationella SOM-undersökningen har sedan starten 1986 genomförts i form av en postenkät med möjlighet att svara på webben riktad till ett systematiskt sannolikhetsurval av Sveriges befolkning. Från och med 2009 års undersökning är åldersintervallet 16–85 år. Utländska medborgare har ingått i urvalet sedan 1992.

Omfattningen av undersökningen har ökat efterhand både vad gäller antalet frågor och antalet svarspersoner. 2014 utgjordes den nationella SOM-undersökningen av fyra parallella riksrepresentativa delundersökningar, vilka baseras på ett urval om vardera 3 400 personer, dvs. totalt 13 600 personer. Datainsamlingen för de fyra formuläerna genomfördes under identiska förutsättningar. I formulär 1 är frågornas tonvikt på politik och samhälle; formulär 2 har tonvikt på frågor om medier och kultur; formulär 3 på livsstil och hälsa; formulär 4 på ekonomi och välfärd. Ungefär en fjärdedel av frågorna är gemensamma för samtliga fyra formulär.

Fältarbetet för den nationella undersökningen följer i huvudsak samma upplägg år från år för att resultaten ska vara jämförbara över tid. Huvuddelen av datainsamlingsarbetet genomförs under hösten. Enkäten skickas ut i slutet av september månad. Under fältperioden genomförs successivt en serie påminnelseinsatser postalt och per telefon. Fältarbetet avslutas senast under februari månad. Redan vid novembers utgång har i allmänhet drygt 90 procent av dem som slutligen kommer att medverka skickat tillbaka sin enkät.

De nationella SOM-undersökningarnas upplägg, 1986–2014

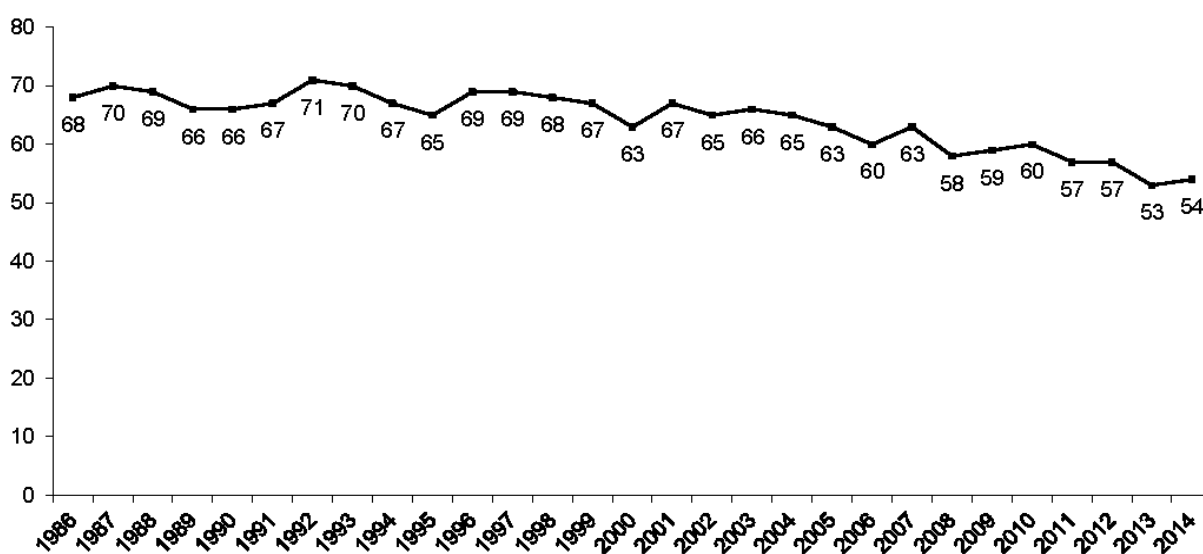
År	Urvalsmetod	Antal formulär	Total urvalsstorlek	Medborgarskap	Åldrar
1986	Systematiskt sannolikhetsurval ₁	1	2 500	Både sv. & utl.	15–75 år
1987–1988	”	”	”	Endast sv.	”
1989	”	”	”	Både sv. & utl.	”
1990–1991	”	”	”	Endast sv.	”
1992–1995	”	”	2 800	Både sv. & utl.	15–80 år
1996	”	”	2 841 ¹	”	”
1997	”	”	2 800	”	”
1998	”	2	5 600	”	16–80 år ²
1999	”	”	”	”	15–80 år
2000–2005	”	”	6 000	”	15–85 år
2006	”	”	6 000	”	”
2007–2008	”	”	6 000	”	”
2009–2011	”	3	9 000	”	16–85 år
2012	”	4	12 000	”	”
2013	”	5	17 000	”	”
2014	”	4	13 600	”	”

¹Gruppen 15-åringar var av misstag inte inkluderade i det ursprungliga urvalet utan tillfördes i efterhand undersökningens första urval om 2 800 personer. ²Gruppen 15-åringar var av misstag inte inkluderade i urvalet.

Svarsfrekvens och bortfall

SOM-undersökningarna har sedan starten 1986 haft en relativt hög svarsfrekvens. För samhällsvetenskapliga postenkäter har svarsfrekvensen brukat ligga på mellan 60 och 70 procent, men det har under senare år blivit svårare att nå dessa nivåer. Figuren nedan illustrerar förändringen i svarsmönster för den nationella SOM-undersökningen år 1986–2014.

Svarsfrekvens i den nationella undersökningen, 1986–2014 (procent av nettourvalet)



Svarande och bortfall i den nationella SOM-undersökningen 2014

	Formulär 1	Formulär 2	Formulär 3	Formulär 4	Totalt
Ursprungligt urval (brutto)	3 400	3 400	3 400	3 400	13 600
Bortdefinierade (naturligt bortfall)	211	184	183	184	762
Nettourval	3 189	3 216	3 217	3 216	12 838
Ej anträffade/svarsvägrare	1 480	1 474	1 523	1 485	5 962
Antal svarande	1 709	1 742	1 694	1 731	6 876
Svarsfrekvens: brutto	50%	51%	50%	51%	51%
Svarsfrekvens: netto	54%	54%	53%	54%	54%

Kommentar: Med naturligt bortfall avses fysiskt eller mentalt oförmögen att svara, adress okänd/flyttat, bor utomlands/bortrest på längre tid, ej svensktalande och avliden.

Svarsfrekvensen (netto) för den nationella SOM-undersökningen 2014 är 54 procent; 54 procent för formulär 1, 54 procent för formulär 2, 53 procent för formulär 3, 54 procent för formulär 4.

Det finns skillnader i svarsbenägenhet hos olika grupper av respondenter i SOM-undersökningarna. Kvinnor svarar exempelvis i större utsträckning än män. Den största skillnaden i svarsmönster finner vi mellan åldersgrupper. Svarsviljan hos personer över 50 år är stabil över tid medan de yngre åldersgrupperna dalar i svarsfrekvens. Den mest svarsvilliga gruppen utgörs av 70–79 åringar medan svarsviljan är lägst bland 16–19 åringar.


SOM-institutet har i samverkan med Myndigheten för kulturanalys undersökt svenskarnas kulturvanor.

Docent Annika Bergström och fil.dr. Jonas Ohlsson har varit undersökningsledare för 2014 års SOM-undersökningar och har det övergripande ansvaret för undersökningarnas utformning och genomförande. Fil. kand. Frida Vernersdotter har varit biträdande undersökningsledare för 2014 års nationella SOM-undersökning med ansvar för datainsamling och databearbetning. Sofia Arkhede, pol.master, har svarat för databearbetning och presentation i föreliggande rapport.

Enkätfrågor

Denna rapport grundar sig på följande frågor från den nationella SOM-undersökningen 2014:

Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?		Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
AA	Sysslat med handarbete/hantverk	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AB	Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AG	Gått på konstutställning	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AH	Gått på balett, dansföreställning	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AI	Gått på klassisk konsert, opera	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AJ	Lyssnat på ljudbok/talbok	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AK	Gått på rockkonsert/popkonsert	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AL	Tecknat, målat	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AM	Skrivit dagbok/poesi	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AN	Fotograferat/filmat	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AO	Dansat	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
AP	Spelat teater, deltagit i lajv etc	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
H	Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
I	Spelat datorspel/tv-spel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
K	Sett på film	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
L	Läst någon bok	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
M	Lyssnat på musik	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
N	Sjungit i kör eller spelat musikinstrument	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
O	Gått på bio	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
P	Gått på teater	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Q	Gått på konsert	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Y	Besökt bibliotek	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
A	Motionerat/tränat	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
B	Varit ute i naturen/friluftsliv	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
C	Gått på restaurang/bar/pub på kvällstid	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
D	Besökt idrottsevenemang	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
R	Umgåtts med vänner	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna använt internet?		Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
F13		<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
								

Och hur ofta har du gjort följande på internet?		Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
F	Läst någon blogg	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
G	Skrivit egen blogg	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
H	Spelat onlinespel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
K	Gjort biblioteksärenden	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
M	Lyssnat på radio	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Q	Tittat på film eller tv-serier	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Bilaga 2. Frekvenstabeller

Tabell 1. Andel svarande i procent.

F76	Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?	Någon gång							Antal svarande
		Ingen gång	under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	
AA	Sysslat med handarbete/hantverk	50	10	6	6	11	8	9	1666
AB	Gått på hemslojdsmarknad/-utställning	68	15	7	6	3	1	0	1665
AG	Gått på konstutställning	56	22	11	7	4	0	0	1671
AH	Gått på balett, dansföreställning	86	9	3	1	1	0	0	1669
AI	Gått på klassisk konsert, opera	82	10	4	3	1	0		1662
AJ	Lyssnat på ljudbok/talbok	74	9	4	3	3	2	4	1652
AK	Gått på rockkonsert/popkonsert	66	20	8	5	1	0	0	1665
AL	Tecknat, målat	71	10	5	4	5	3	2	1663
AM	Skrivit dagbok/poesi	78	5	3	2	3	2	6	1658
AN	Fotograferat/filmat	29	7	5	9	23	18	10	165
AO	Dansat	57	14	8	8	7	5	2	1665
AP	Spelat teater, deltagit i lajv etc	96	2	0	0	0	0	0	1669
H	Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	70	7	5	4	5	6	4	6632
I	Spelat datorspel/tv-spel	63	7	3	4	6	7	9	6650
K	Sett på film	9	5	5	8	25	32	16	6662
L	Läst någon bok	14	9	7	11	17	14	27	6671
M	Lyssnat på musik	4	2	1	2	7	20	65	6676
N	Sjungit i kör eller spelat musikinstrument	81	4	2	2	3	5	4	6653
O	Gått på bio	34	22	16	18	9	1	0	6679
P	Gått på teater	57	21	10	8	3	0	1	6668
Q	Gått på konsert	50	24	13	9	4	1	0	6630
Y	Besökt bibliotek	45	14	9	10	15	5	2	1706
A	Motionerat/tränat	9	4	3	4	11	27	43	6646
B	Varit ute i naturen/friluftsliv	4	3	3	6	21	30	33	6657
C	Gått på restaurang/bar/pub på kvällstid	17	12	12	22	27	8	2	6668
D	Besökt idrottsevenemang	43	15	10	12	12	6	2	6614
R	Umgåtts med vänner	2	2	2	7	31	36	20	6665

Tabell 2. Andel svarande i procent.

F76	Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?	Någon gång							Flera gånger i veckan	Antal svarande
		Ingen gång	under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan			
A	Använt internet	10	1	0	2	5	11	71	6582	
F	Läst någon blogg	39	11	9	14	11	7	10	5837	
G	Skrivit egen blogg	91	2	2	2	1	1	2	1456	
H	Spelat onlinespel	70	5	4	5	5	5	6	5838	
K	Gjort biblioteksärenden	74	7	7	8	2	1	1	1454	
M	Lyssnat på radio	50	10	9	10	8	6	6	1456	
Q	Tittat på film eller tv-serier	32	9	8	16	14	13	9	5861	

Tabell 3. Andel svarande i procent.

Minst en gång senaste 12 mån	Kön		Ålder				Uppnådd utbildningsnivå	
	Kvinna	Man	16-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år	Gymnasium eller lägre	Eftergymnasial utbildning
Sysslat med handarbete/hantverk	57	42	50	51	51	49	47	53
Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning	38	26	20	28	36	39	28	36
Gått på konstutställning	49	38	40	43	46	46	30	56
Gått på balett, dansföreställning	18	10	17	17	14	11	10	19
Gått på klassisk konsert, opera	20	16	15	14	18	25	9	26
Lyssnat på ljudbok/talbok	28	25	33	32	28	16	19	33
Gått på rockkonsert/popkonsert	34	34	49	45	37	12	30	38
Tecknat, målat	36	20	56	38	19	15	22	35
Skrivit dagbok/poesi	30	12	37	20	16	22	19	25
Fotograferat/filmat	75	67	82	80	71	58	63	80
Dansat	49	35	59	52	38	31	38	47
Spelat teater, deltagit i lajv etc.	5	2	12	3	2	2	3	4
Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	33	26	45	33	25	24	23	36
Spelat datorspel/tv-spel	33	42	70	51	27	18	35	40
Sett på film	92	89	98	98	93	79	86	96
Läst någon bok	92	79	89	88	84	83	77	93
Lyssnat på musik	98	95	98	98	98	94	95	98
Sjungit i kör eller spelat musikinstrument	19	18	34	20	16	13	14	23
Gått på bio	69	63	88	76	64	48	56	75
Gått på teater	47	37	43	38	45	44	32	52
Gått på konsert	53	47	58	52	52	43	40	59
Besökt bibliotek	60	48	66	56	50	52	45	64
Läst någon blogg	65	56	86	75	51	35	52	68
Skrivit egen blogg	9	8	21	9	4	7	9	9
Spelat onlinespel	27	33	64	36	19	13	31	29
Gjort biblioteksärenden	31	20	41	29	17	23	15	34
Lyssnat på radio	45	55	65	61	45	31	44	54
Tittat på film/tv-serier	68	68	97	84	58	39	59	75

Tabell 4. Andel svarande i procent.

Minst en gång senaste 12 mån	Bostadsort		Uppväxthem		Yrkesgrupp		Hushållets inkomst	
	Landsbygd/ mindre tätort	Större tätort/stad	Arbetar- och jordbrukarhem	Tjänstemanna- och företagarhem	Arbetare och jordbrukare	Tjänsteman och företagare	Mindre än 301.000 kr	Mer än 900.000 kr
Sysslat med handarbete/hantverk	52	50	50	51	49	51	50	40
Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning	33	32	30	35	29	34	30	23
Gått på konstutställning	34	49	37	59	33	55	36	61
Gått på balett, dansföreställning	9	17	12	19	10	17	9	25
Gått på klassisk konsert, opera	9	23	14	26	8	26	15	32
Lyssnat på ljudbok/talbok	24	28	25	29	24	28	20	38
Gått på rockkonsert/popkonsert	32	35	31	39	32	35	26	50
Tecknat, målat	25	31	26	34	28	28	28	25
Skrivit dagbok/poesi	21	23	22	23	22	21	30	17
Fotograferat/film	69	74	69	78	68	75	62	78
Dansat	39	45	41	45	42	44	38	54
Spelat teater, deltagit i lajv etc.	4	4	4	3	4	2	3	6
Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	28	31	28	34	28	30	29	30
Spelat datorspel/tv-spel	34	39	36	39	39	35	31	43
Sett på film	88	93	89	95	90	93	83	98
Läst någon bok	81	88	82	93	79	91	80	94
Lyssnat på musik	96	97	96	98	96	97	94	99
Sjungit i kör eller spelat musikinstrument	18	19	16	23	16	20	17	23
Gått på bio	56	71	62	75	60	71	52	83
Gått på teater	33	47	37	54	31	52	35	60
Gått på konsert	42	55	45	61	41	58	39	64
Besökt bibliotek	48	58	50	63	49	59	51	49
Läst någon blogg	55	64	58	66	60	61	57	70
Skrivit egen blogg	8	9	9	8	10	7	12	6
Spelat onlinespel	26	31	29	30	34	25	31	29
Gjort biblioteksärenden	19	29	22	32	22	28	27	22
Lyssnat på radio	46	51	47	55	46	53	35	60
Tittat på film/tv-serier	60	72	64	75	66	68	61	83

Tabell 5. Andel svarande i procent.

Minst en gång senaste 12 mån	Medborgarskap		Uppväxtland	
	Bara svenskt medborgarskap	Dubbelt- eller annat medborgarskap	Uppvuxen i Sverige minst en förälder uppvuxen i Sverige	Uppvuxen i Sverige, båda föräldrarna uppvuxna i annat land eller uppvuxen i annat land
Sysslat med handarbete/hantverk	50	50	50	56
Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning	32	34	32	32
Gått på konstutställning	45	41	46	40
Gått på balett, dansföreställning	14	17	14	14
Gått på klassisk konsert, opera	18	20	19	17
Lyssnat på ljudbok/talbok	26	27	27	26
Gått på rockkonsert/popkonsert	34	29	36	21
Tecknat, målat	28	39	28	36
Skrivit dagbok/poesi	22	23	22	19
Fotograferat/filmat	72	71	73	68
Dansat	42	57	43	49
Spelat teater, deltagit i lajv etc.	3	9	3	6
Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	29	39	29	35
Spelat datorspel/tv-spel	37	39	37	38
Sett på film	91	93	91	92
Läst någon bok	86	86	86	85
Lyssnat på musik	97	95	97	95
Sjungit i kör eller spelat musikinstrument	18	22	19	18
Gått på bio	66	63	67	63
Gått på teater	43	40	44	38
Gått på konsert	51	45	52	42
Besökt bibliotek	54	63	54	58
Läst någon blogg	60	68	61	63
Skrivit egen blogg	8	14	8	8
Spelat onlinespel	30	32	30	32
Gjort biblioteksärenden	25	34	26	32
Lyssnat på radio	50	48	51	46
Tittat på film/tv-serier	68	76	67	73

Bilaga 3. Statistisk analys

Denna rapport bygger till mångt och mycket på beskrivningar. Även sambandsanalys och logistisk regression har dock använts i arbetet för att studera om eventuella samband är signifikanta eller ej, samt om de är av icke obetydlig storlek eller ej.

Med anledning av att så gott som alla variabler i studien är av antingen nominal eller ordinal karaktär har Spearmans rangkorrelation använts för att studera samband mellan variablerna.

I nästa steg, när hypoteser som grundas i antaganden om kausalitet, till exempel ett antagande om att variabel A påverkar utfallet av variabel B, ska prövas, har bedömningen gjorts att linjär regression inte har varit möjlig. För att det ska vara möjligt att använda linjär regression förutsätts det bland annat att den beroende variabeln är kontinuerlig och normalfördelad. Dessa två villkor kan inte sägas vara uppfyllda för de kulturvanefrågor som har ställts i SOM-undersökningen. Därför har en logistisk regression istället använts som metod.

Logistisk regression är en variant av regressionsanalys där utfallsvariabeln endast kan anta ett av två värden – den beroende variabeln behöver alltså vara dikotom. Således har kulturvanefrågorna kodats om för de logistiska regressionerna så att de antar värdet 1 om respondenten har utövat eller deltagit i aktiviteten minst en gång de senaste tolv månaderna och värdet 0 om så inte varit fallet. I enskilda fall har även alternativa kodningar prövats då det har funnits skäl till detta.

Resultaten i en logistisk regression uttrycks med en oddskvot. Om oddskvoten till exempel är två kan detta tolkas som att sannolikheten för att en grupp ska ha deltagit eller ha utövat kulturaktiviteten är dubbelt så stor i jämförelse med en referensgrupp. Då den förklarande variabeln är dikotom så utgörs referensgruppen av den kategori respondenter som har värdet 0. I det nyss angivna fallet innebär detta att respondenter med värdet 1 i genomsnitt har utövat eller deltagit i kulturaktiviteten i dubbelt så stor utsträckning som de med värdet 0.

Då den förklarande variabeln inte är dikotom utan innehåller fler skalsteg än två, är oddskvoten inte lika lätt att tolka. Fortfarande gäller dock att referenskategori är värdet 0 och att oddskvoten står för hur stor sannolikheten är för ett visst utfall, då värdet i den förklarande variabeln ökar med ett steg.

Tabell 7 och 8 redovisar utfallen av merparten av de logistiska regressioner som har genomförts. I tabell 7 redovisas utfallen för variablerna kön, ålder och utbildningsnivå – samtliga tre variabler har varit inkluderade i samma modeller.

I tabell 8 redovisas variablerna bostadsort, uppväxthem, yrkesgrupp och hushållets inkomst. Utöver den enskilda variabeln, så som den redovisas i tabellen, har även de tre variablerna kön, ålder och utbildningsnivå varit inkluderade i respektive modell. Detta för att konstanthålla effekterna av dessa variabler då vi studerar den enskilda variabeln och dess förhållande med respektive kulturaktivitet.

De förklarande variablerna så som de har använts i de logistiska regressionerna.

Tabell 6. Förklarande variabler.

Variabel	Min	Max
Kön	0 (Kvinna)	1 (Man)
Ålder	16 (16 år)	85 (85 år)
Utbildning	0 (Gymnasium eller lägre)	1 (Eftergymnasial utbildning)
Bostadsort	0 (Landsbygd/mindre tätort)	1 (Större tätort/stad)
Uppväxthem	0 (Arbetar- eller jordbrukarhem)	1 (Tjänstemanna- eller företagarehem)
Yrkesgrupp	0 (Arbetare eller jordbrukare)	1 (Tjänsteman eller företagare)
Hushållets inkomst	1 (100.000kr eller mindre)	12 (Mer än 1.100.000kr)

Tabell 7. Oddskvoter med konfidensintervall (95 procent) inom parentes.

Minst en gång senaste 12 mån	Kön	Ålder	Utbildning
Sysslat med handarbete/hantverk	0,54 (0,44-0,65)		
Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning	0,55 (0,45-0,69)	1,02 (1,02-1,03)	1,57 (1,26-1,95)
Gått på konstutställning	0,68 (0,55-0,84)	1,01 (1,00-1,02)	3,00 (2,43-3,70)
Gått på balett, dansföreställning	0,58 (0,43-0,78)	0,99 (0,98-1,00)	1,99 (1,48-2,68)
Gått på klassisk konsert, opera		1,02 (1,01-1,03)	3,91 (2,91-5,26)
Lyssnat på ljudbok/talbok		0,98 (0,98-0,99)	1,98 (1,57-2,49)
Gått på rockkonsert/popkonsert		0,97 (0,96-0,97)	1,33 (1,07-1,65)
Tecknat, målat	0,48 (0,38-0,61)	0,96 (0,95-0,96)	1,70 (1,34-2,16)
Skrivit dagbok/poesi	0,34 (0,26-0,44)	0,99 (0,98-1,00)	
Fotograferat/filmat	0,77 (0,61-0,96)	0,97 (0,97-0,98)	2,05 (1,63-2,57)
Dansat	0,60 (0,49-0,73)	0,98 (0,97-0,98)	
Spelat teater, deltagit i lajv etc.	0,56 (0,32-0,98)	0,96 (0,94-0,97)	
Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	0,74 (0,67-0,83)	0,98 (0,98-0,99)	1,70 (1,52-1,90)
Spelat datorspel/tv-spel	1,71 (1,53-1,90)	0,95 (0,95-0,95)	
Sett på film	0,73 (0,61-0,87)	0,94 (0,93-0,94)	2,43 (1,99-2,97)
Läst någon bok	0,34 (0,30-0,40)		3,83 (3,27-4,49)
Lyssnat på musik	0,48 (0,36-0,64)	0,98 (0,97-0,98)	2,13 (1,59-2,85)
Sjungit i kör eller spelat musikinstrument		0,98 (0,97-0,98)	1,74 (1,53-1,98)
Gått på bio	0,84 (0,75-0,94)	0,96 (0,96-0,97)	2,06 (1,85-2,31)
Gått på teater	0,69 (0,62-0,76)	1,01 (1,00-1,01)	2,27 (2,05-2,51)
Gått på konsert	0,86 (0,78-0,95)	0,99 (0,99-0,99)	2,06 (1,86-2,28)
Besökt bibliotek	0,66 (0,54-0,80)		2,09 (1,72-2,55)
Läst någon blogg	0,77 (0,68-0,86)	0,95 (0,95-0,96)	1,84 (1,64-2,07)
Skrivit egen blogg		0,97 (0,96-0,98)	
Spelat onlinespel	1,55 (1,37-1,76)	0,95 (0,95-0,95)	
Gjort biblioteksärenden	0,63 (0,49-0,81)	0,98 (0,98-0,99)	2,61 (2,00-3,40)
Lyssnat på radio	1,72 (1,38-2,14)	0,97 (0,96-0,98)	1,51 (1,21-1,88)
Tittat på film/tv-serier	1,27 (1,12-1,44)	0,93 (0,93-0,93)	2,02 (1,78-2,30)

Tabell 8. Oddskvoter med konfidensintervall (95 procent) inom parentes.

Minst en gång senaste 12 mån	Bostadsort	Uppväxthem	Yrkesgrupp	Hushållets inkomst
Sysslat med handarbete/hantverk				
Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning				
Gått på konstutställning	1,69 (1,35-2,12)	1,97 (1,56-2,48)	2,02 (1,83-2,92)	1,09 (1,05-1,13)
Gått på balett, dansföreställning	1,97 (1,39-2,79)	1,45 (1,07-1,97)	1,70 (1,20-2,40)	1,12 (1,06-1,17)
Gått på klassisk konsert, opera	2,74 (1,96-3,85)	1,55 (1,17-2,06)	2,40 (1,68-3,43)	1,08 (1,02-1,13)
Lyssnat på ljudbok/talbok				1,07 (1,03-1,11)
Gått på rockkonsert/popkonsert			1,43 (1,13-1,81)	1,11 (1,07-1,15)
Tecknat, målat				
Skrivit dagbok/poesi				0,89 (0,85-0,93)
Fotograferat/filmat				1,08 (1,03-1,13)
Dansat				1,06 (1,02-1,10)
Spelat teater, deltagit i lajv etc.			0,32 (0,16-0,65)	
Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet				0,96 (0,94-0,98)
Spelat datorspel/tv-spel				
Sett på film	1,42 (1,18-1,71)	1,32 (1,05-1,68)	1,39 (1,12-1,73)	1,19 (1,14-1,25)
Läst någon bok	1,53 (1,31-1,77)	2,26 (1,86-2,75)	2,06 (1,73-2,44)	1,11 (1,08-1,15)
Lyssnat på musik			1,40 (1,02-1,92)	1,17 (1,10-1,25)
Sjungit i kör eller spelat musikinstrument		1,33 (1,16-1,53)	1,27 (1,09-1,48)	
Gått på bio	1,63 (1,45-1,83)	1,35 (1,19-1,53)	1,77 (1,56-2,02)	1,13 (1,11-1,16)
Gått på teater	1,66 (1,49-1,86)	1,66 (1,49-1,86)	2,06 (1,83-2,33)	1,11 (1,09-1,13)
Gått på konsert	1,50 (1,35-1,67)	1,56 (1,39-1,74)	1,83 (1,62-2,05)	1,09 (1,07-1,11)
Besökt bibliotek	1,37 (1,11-1,70)	1,43 (1,15-1,79)	1,83 (1,62-2,05)	0,95 (0,91-0,99)
Läst någon blogg	1,19 (1,05-1,34)	1,16 (1,02-1,32)	1,39 (1,21-1,60)	
Skrivit egen blogg				0,91 (0,84-0,97)
Spelat onlinespel				0,97 (0,94-0,99)
Gjort biblioteksärenden	1,45 (1,09-1,92)			0,94 (0,90-0,99)
Lyssnat på radio			1,61 (1,24-2,08)	1,09 (1,04-1,13)
Tittat på film/tv-serier	1,48 (1,29-1,69)	1,38 (1,19-1,59)	1,70 (1,46-1,97)	1,06 (1,03-1,09)

